

TURVALLISESTI LIIKENTEESSÄ

Liikennekasvatus 4–5-vuotiaille luovia menetelmiä käyttäen

Laura Mustonen ja Elisa Pajari

Opinnäytetyö, syksy 2011

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Helsinki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

+ lastentarhanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Mustonen, Laura & Pajari, Elisa. Liikennekasvatus 4-5 -vuotiaille lapsille luovia menetelmiä käyttäen. Helsinki, syksy 2011, 53 s., 5 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Produktiomme tavoitteina oli lisätä liikennetietoisuutta 4–5-vuotiaille lapsille sekä tuoda uusia työvälineitä päiväkodin henkilökunnan käyttöön. Tavoitteenamme oli myös yhdistää luovien menetelmien käyttö liikennekasvatusteeman käsittelyyn. Pyrimme luomaan päiväkodin työntekijöille selkeän ja konkreettisen oppaan, joka voisi tulevaisuudessa toimia apuna suunniteltaessa liikenneteemojen käsittelyä päiväkotikäisten lasten kanssa. Tavoitteenamme oli tuoda luovien menetelmien avulla liikennekasvatuksen eri osa-alueita konkreettisesti esille.

Liikennekasvatustuokioissa käytimme ohjauksen ja opetuksen tukena luovia menetelmiä. Helsingin eteläisen poliisipiirin lähipoliisi, vanhempi konstaapeli kävi vierailemassa yhdellä ohjauksekerralla pitämässä päiväkodissa liikennekasvatustuokion.

4–5-vuotiaat lapset ovat valmiita liikennekasvatukseen, kun se toteutetaan heidän ikä- ja kehitystasoaan vastaavasti. Lapset suhtautuivat liikennekasvatukseen mielenkiinnolla, mutta käytännön toteutus on enimmäkseen päiväkodin aikuisten sekä lasten vanhempien vastuulla. Kiinnostus liikennekasvatusta ja sen opettamista kohtaan lisääntyi projektimme aikana. Osa käyttämistämme luovista menetelmistä jäi elämään päiväkodin toimintaan.

Päiväkoti Marian lapsilta ja aikuisilta saadun palautteen perusteella liikennekasvatus koettiin tärkeäksi ja tarpeelliseksi asiaksi. Se koettiin tarpeelliseksi myös jo 4–5-vuotiaille lapsille. Projektin aikana selvisi liikennekasvatusmateriaalin vähyys 4–5-vuotiaille lapsille ja se, että sitä toivottaisiin enemmän.

Asiasanat: päiväkotikä, liikennekasvatus, 4–5-vuotias lapsi, luovat menetelmät

ABSTRACT

Mustonen, Laura and Pajari, Elisa

Teaching traffic safety for children in day care by using creative methods.

53 p., 5 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Kindergarten Teacher. Degree: Bachelor of Social Services.

The purpose of this product is to increase knowledge about traffic and traffic safety especially among children aged 4 to 5. Bringing new perception for traffic safety education in day care centres is an important aim of our product. In addition, we wanted to integrate creative methods in traffic safety education. We created an informative guide for employees in day care centres, which could offer ideas and methods for traffic safety education. Our aim is to make traffic safety education more concrete by using creative methods.

The project was evaluated by using pictures of different faces with different emotions, evaluation forms and documentation. The senior constable from the Helsinki southern police district visited the day care center during one of our traffic safety lessons.

Children aged 4 to 5 are mature for traffic safety education, on condition that it is provided in appropriate way considering their age and stage of development. Children are interested in traffic safety, but the actual education depends on the employees in the day care centres. The children's interest towards traffic safety increased during our project.

Based on the feedback we received, the traffic safety education was considered as an important and interesting subject. It was considered as an important part of the education of children aged 4 to 5. During the project we noticed the limited amount of traffic safety education material for children. We also noticed that it would be needed more in day care centres.

Keywords: day care center, traffic safety education, child aged 4 to 5, creative methods

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 4–5-VUOTIAS LAPSI OPPIJANA	7
2.1 4–5-vuotiaan lapsen oppimisen ja kehityksen pääpiirteitä.....	7
2.2 Fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen kehitys.....	8
3 LAPSIRYHMÄN OHJAAMINEN.....	12
3.1 Ryhmänohjaus varhaiskasvatuksessa.....	12
3.2 Ryhmän ohjaamisen haasteita	13
4 LIIKENNEKASVATUS	15
4.1 Liikennekasvatus käsitteenä.....	15
4.2 Lapset ja liikenne.....	16
4.3 Kasvattajan rooli liikennekasvatuksessa	17
4.4 Liikennekasvatuksen toteuttaminen päiväkodeissa	18
4.5 Vaihtoehtoja ja menetelmiä liikennekasvatuksen toteuttamiseen alle kouluikäisten lasten kanssa.....	20
5 LUOVAT MENETELMÄT	21
5.1 Luovat menetelmät käsitteenä ja niiden käyttö lasten kanssa	21
5.2 Luovat menetelmät ja lapsen kehitys.....	23
6 OPINNÄYTETYÖPROSESSI.....	25
6.1 Produktion tavoitteet.....	25
6.2 Päiväkotia Maria	26
6.3 Produktion suunnittelu	27
6.4 Liikennekasvatustuokioiden ideointi ja valmistelu.....	30
6.5 Produktion toteutus	34
6.6 Liikennekasvatustuokioiden arvioinnit	35
6.7 Liikennetuokiosta saamamme palaute	46
7 POHDINTA	48
LÄHTEET.....	51

LIITE 1: Opas liikennekasvatuksen toteuttamiseen 4–5-vuotiaiden kanssa.....	55
LIITE 2: Diplomi	80
LIITE 3: Kirje vanhemmille	82
LIITE 4: Lasten arviointilomake	83
LIITE 5: Työntekijöiden arviointilomake	84

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena on liikennekasvatus 4–5-vuotiaille lapsille luovia menetelmiä käyttäen. Produktiomme tavoitteina oli lisätä 4–5-vuotiaiden lasten liikennekasvatustietoisuutta sekä tuoda uusia työvälineitä päiväkodin henkilökunnan käyttöön. Opinnäytetyömme on produktiomuotoinen ja se on toteutettu yhteistyössä Helsingin kaupungin päiväkotia Marian kanssa. Produktion kautta kokosimme päiväkodin työntekijöille selkeän ja konkreettisen oppaan (liite 1), joka voisi tulevaisuudessa toimia apuna suunniteltaessa liikenneteemojen käsittelyä päiväkotikäisten lasten kanssa.

Idea liikennekasvatusaiheisen production toteuttamiseen 4–5-vuotiaiden lasten kanssa syntyi omasta mielenkiinnostamme aiheita kohtaan sekä yhteistyöpäiväkotimme toiveista ja tarpeista. Liikennekasvatusta toteutetaan nykyisellään päiväkodeissa useimmiten vasta esiopetusikäisten lasten kanssa, vaikka sen toteuttaminen olisi mahdollista ja tarpeellista myös pienempien kanssa. Erityisesti suurissa kaupungeissa lapset liikkuvat vilkkaan liikenteen seassa päivittäin joko yhdessä aikuisten kanssa tai itsenäisesti, jolloin turvalliseen liikenteessä liikkumiseen tarvittavien taitojen merkitys korostuu. Yleistä liikenneturvallisuutta ajatellen lapsena opitut käyttäytymis- ja toimintamallit vaikuttavat myös siihen, millainen liikenteessä liikkuja lapsesta kasvaa ja miten hän toimii liikenteessä myöhemmin esimerkiksi mopoilijana tai autoilijana.

Valitsimme liikennekasvatusproduktiomme toteuttamiseen luovat menetelmät, sillä koimme ne luonteviksi aikaisemman työkokemuksemme sekä omien kiinnostuksen kohteidemme takia. Luovien menetelmien avulla produktiosta oli mahdollista tehdä monipuolinen niin käytettävien materiaalien kuin liikenneteemojenkin puolesta, ja luovat menetelmät sopivat hyvin käytettäväksi eri-ikäisten lasten kanssa.

2 4–5-VUOTIAS LAPSI OPPIJANA

2.1 4–5-vuotiaan lapsen oppimisen ja kehityksen pääpiirteitä

Jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy omaa tahtiaan. Lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavat monet tekijät, kuten perimä, joka säätelee kypsymistä. Kypsyminen on avain oppimiseen. Toinen vaikuttava tekijä on ympäristö, jolla tarkoitetaan kaikkea sitä ympäristöä, missä lapsi elää ja kolmas vaikuttava tekijä on lapsen aktiivisuus. Omalla aktiivisuudella tarkoitetaan yksilön eli lapsen omaa kiinnostusta asioihin sekä sitä, miten hän alkaa ratkoa ongelmia. Nämä kolme tekijää vaikuttavat lapsen fyysiseen, motoriseen, psyykkiseen sekä sosiaaliseen kehitykseen. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 132–133.)

Oppiminen vaatii lapselta paljon harjoittelua, energiaa ja innostusta (Aaltonen, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2004, 195). Lapsen oppiminen tapahtuu pitkälti monien yritysten ja erehdysten kautta (Einon 1999, 7). 4–5-vuotiaana lapsi on kiinnostunut monista asioista, hän kyselee paljon ja on tiedonhaluinen. Tässä iässä hän kuitenkin väsyä helposti pitkiin selityksiin, puheeseen ja turhiin kysymyksiin. 4–5-vuotiaana lapsi haluaa nähdä ja kokeilla itse asioita. Lapselle tulee antaa riittävästi aikaa ja rauhaa yrittää itse. Itse tekemisen kautta lapsi oppii parhaiten ja saa onnistumisen elämyksiä. (Aaltonen ym. 2004, 201.)

Lapset myös motivoituvat parhaiten kun he saavat toimia itse. Oleellista on kuitenkin, että kasvattaja on vierellä kannustamassa. (Einon 1999, 7-8.) Turvalliset vuorovaikutustilanteet toimivat lapsen oppimisen ja myönteisen oppimisasenteen perustana (Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 18). Kasvattaja saa parhaiten selville lasta kiinnostavat asiat häntä havainnoimalla, hänen kanssaan keskustelemalla sekä hänen piirustuksiensa avulla. Vertaisryhmän merkitys oppimisessa on tässä vaiheessa suuri. Toiset lapset tarjoavat lapselle peilin, jonka avulla lapsi voi tarkastella omaa oppimistaan. Lapsi oppii tuntemaan itseään ja omaa ajatteluaan toimimalla toisten kanssa. (Vilén ym. 2006, 220.)

Lapsen oppimisen kannalta on tärkeää se, että lapsi tiedostaa oppimisen riippuvan hänestä itsestään. Aikuisen tulisi tehdä lapsen oppimisprosessia näkyväksi lapselle. Esimerkiksi lapsen opetellessa ajamaan pyörällä hänen kanssa käydään läpi, miten oppiminen on edennyt: mitä lapsi teki ensimmäiseksi ja mitä tapahtui sen jälkeen. Näin lapsi alkaa hahmottaa oman merkityksensä oppimisessa. Asioiden toistaminen on tärkeää, että asia tallentuu lapsen muistiin. (Vilén ym. 2006, 220–221.)

4–5-vuotiaalle lapselle ei ole tarvetta tarjota valmista oikeaa vastausta ja tietoa, vaan oppiminen tulisi tapahtua leikin, satujen ja mielikuvituksen kautta (Vilén ym. 2006, 221). Leikkiminen ja tutkiminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Leikeissään lapset opettelevat ja hyödyntävät kaikkea näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. (Hirvonen 2011, 45.) Tämän ikäisellä lapsella leikki, oppiminen, työ ja perustoiminnot liittyvät yhteen ja niitä on vaikea erotella toisistaan. Lapsen elämä tulisi nähdä kokonaisvaltaisena kasvun ja oppimisen aikana, jossa jokaisella asialla on tarkoituksensa. Lapsi oppii joka päivä ja hetki, eikä ole olemassa sellaista hetkeä, jolloin hän ei oppisi. Hän ei opi ainoastaan järjestetyissä opetustilanteissa, vaan kaikissa perustoiminnoissa ja leikeissä. (Aaltonen ym. 2004, 184.)

2.2 Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys

Lapsen motorisella kehityksellä tarkoitetaan lapsen liikkeiden kehittymistä ja se on jatkuva tapahtuma vauvasta aikuisuuteen. Lapsen motoriseen kehitykseen vaikuttavat suurimmaksi osaksi lapsen ympäristön virikkeellisyys, lapsen persoonallisuus sekä hänen oma motivaationsa motoristen taitojen oppimiseen. Lapsen luonnollinen liikkumisen tarve harjoittaa lapsen motorista kehitystä pienestä pitäen. (Vilén ym. 2006, 136.) Lapset kehittyvät yleisesti katsottuna melko samalla tavalla, mutta tietyt virstanpylväät jokainen lapsi saavuttaa yksilöllisesti (Einon 2002, 62). Aikuisen tulee kannustaa lastaan liikkumaan, sillä lapsen liikkumisen perustaitojen harjoittaminen on leikki-iässä vahvimmillaan (Vilén ym. 2006, 144).

Karkeamotoriikalla tarkoitetaan suurten lihasryhmien hallintaa sekä lihastoimintojen koordinaatiota, joita tarvitaan liikkumiseen. 4-vuotias lapsi osaa hyppiä yhdellä jalalla ja kävellä portaat vuoroaskelin alas. 5-vuotias lapsi oppii hiihtämään, luistelemaan ja ajamaan kaksipyöräisellä polkupyörällä. Tässä ikävaiheessa lapsen tasapainon kehitys näkyy myös siinä, että hän haluaa kiipeillä puissa. 5-vuotiaalta lapselta löytyy jo kaikki motorisen kehityksen perusvalmiudet. (Vilén ym. 2006, 136–141.)

Hienomotoriikalla tarkoitetaan päinvastaista kuin karkeamotoriikalla eli pienten lihasten hallintaa. Tätä tutkitaan pääsääntöisesti käden taitojen testaamisella. 4–5-vuotiaan lapsen hienomotoriikka on kehittynyt jo pitkälle. Lapset osaavat kynäotteen sekä syödä haarukalla ja veitsellä. 4-vuotias lapsi pystyy piirtämään ihmishahmon, jolta löytyvät pää, silmät, nenä ja suu sekä vartalo. Tässä vaiheessa piirustuksissa asettelu on tärkeässä roolissa. (Einon 2002, 102.) 4-vuotias osaa myös piirtää mallista neliön sekä käyttää saksia. 5-vuotiaana lapselta voidaan odottaa tähden ja kolmion piirtämistä sekä numeroiden jäljentämistä. Tämän ikäisen lapsen piirtämästä ihmishahmosta löytyy jo monia yksityiskohtia ja hän osaa kirjoittaa oman nimensä. (Vilén ym. 2006, 141–142.)

Lapsen psyykkisen kehitykseen kuuluvalla kognitiivisella kehityksellä tarkoitetaan kehitystä, joka liittyy havaitsemiseen, muistiin, ajatteluun, kieleen sekä oppimiseen (Vilén ym. 2006 144). Kasvattajan on oleellista muistaa, ettei alle kouluikäinen lapsi osaa vielä ajatella samalla tavalla kuin aikuinen, sillä hänen aivonsa ovat vielä kehitysvaiheessa. Alle kouluikäinen lapsi tietää jo paljon asioita, mutta hänen ajatuksensa eivät vielä järjesty loogisesti, koska lapselta puuttuu vielä aivoista loogiseen ajatteluun vaadittava ”työtila”. Lapsen kasvaessa ja kehittyessä voidaan lapsen kanssa opetella erilaisia muistitekniikoita. Yksinkertaisin tekniikka alle kouluikäisen lapsen kanssa on harjoittelu. (Einon 2002, 104–105.)

Lapsi on luonnostaan kiinnostunut ympäristöstään ja havainnoi sitä lakkaamatta. Lapsi kyselee ja etsii vastauksia häntä mieltä askarruttaviin asioihin. Ennen kieltä lapsi hakee vastauksia esimerkiksi tekemällä, kokeilemalla, maistelemalla ja haistamalla. Lapsen kasvaessa on oleellista, että vanhemmalla ja lapsella on

muun muassa yhteisiä lukuhetkiä ja keskustelua erilaisista asioista. Näin kasvattaja pystyy kehittämään lapsen kielellistä tietoutta. (Vilén ym. 2006, 145.)

4–5-vuotias lapsi tarvitsee aikuiselta vakuuttelua siitä, että hän on hyvä ja arvokas omana itsenään. Tässä iässä lapsi saattaa pahoittaa mielensä herkästä. Lapsen kanssa tulee keskustella asioista ja auttaa häntä ymmärtää, miksi asia on niin kuin se on. 4–5-vuotiaana lapsen vuorovaikutustaidot vahvistuvat ja lauseet pitenevät. 4-vuotiaana lapsi kyselee paljon miksi-kysymyksiä ja hän on kiinnostunut maailman tapahtumista. Lapsen mielikuvitus on jo kehittynyt melkoisesti ja hän pystyy käyttämään sitä monipuolisesti leikeissään. 4-vuotiaana lapsi opettelee laskemaan eri lukumääriä. (Vilén ym. 2006, 146.)

Suurin osa 5-vuotiaista lapsista hallitsee jo pääasiallisesti kuulemansa kielen kielioppisäännöt (Einon 1999, 154). 5-vuotias lapsi hallitsee jo melko sujuvasti äidinkielen taivutussääntöjä, mutta on vielä paljon kiinnittynyt konkretiaan, joka ilmenee esimerkiksi lapsen tarinoissa. 5-vuotias lapsi osaa laskea yksinkertaisia laskuja sormiaan apuna käyttäen. Näissä ikävaiheissa lapsen sanavarasto karttuu kovaa vauhtia ja hän harjoittelee ryhmässä keskittymistä. (Vilén ym. 2006, 146.)

Lapsen sosiaalisella kehityksellä viitataan hänen vuorovaikutustaitoihin sekä kykyyn toimia muiden lasten ja aikuisten kanssa. Lapsen sosiaaliseen kehitykseen sisältyy eri rooleja ja arvoja, joita lapsi oppii omaksumalla häntä ympäröivästä lähiympäristöstä muun muassa perheeltä, sukulaisilta, ystäviltä. (Vilén ym. 2006 159.) 4–5-vuotias lapsi ymmärtää jo, että toisilla ihmisillä on omia ajatuksia ja tunteita, jotka poikkeavat hänen omistaan. Hän osaa myös ottaa tämän asian huomioon ollessaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. (Einon 1999, 96.) 4–5-vuotiaana ystävien merkitys kasvaa. 4-vuotias lapsi useimmiten kyselee ystävien perään koko ajan enemmän ja osaa leikkiä kavereiden kanssa kahdestaan sekä pienissä ryhmissä, erityisesti roolileikit alkavat kiinnostaa tässä vaiheessa. 5-vuotiaana lapsi pitää ystäviään tärkeinä ja hän haluaa jo kyläilemään heidän luokseen. Lapsen leikki on tässä ikävaiheessa pitkäkestoisempaa sekä monipuolisempaa, leikeissä ilmenee muun muassa tähän ikävaiheeseen kuuluva äidin ja isän taitojen ihailu. 5-vuotiaana lapsi kykenee itse käsitte-

lemään ristiriitoja ja hän opettelee lohduttamisen taitoa. (Vilén ym. 2006, 159–160.)

3 LAPSIRYHMÄN OHJAAMINEN

3.1 Ryhmänohjaus varhaiskasvatuksessa

Lapsiryhmän ohjauksessa kaikkein tärkeintä on lasten ja aikuisten välinen vuorovaikutus, jonka tulisi sävyttää koko toimintaa. Tärkeää on lasta kunnioittava ja kuunteleva ilmapiiri, jossa lapsen on mahdollista toteuttaa itseään. Avainasemassa ovat kuitenkin ryhmän aikuiset ja heidän keskinäinen kanssakäymisensä, vaikka lasten tulee voida vaikuttaa yksilöinä ryhmän toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Kalliala 2009, 11.) Ryhmän aikuisten täytyy tulla keskenään toimeen ja heidän välisensä vuorovaikutuksen sekä yhteistyön tulee sujua. Aikuisilla tulee olla yhtenäinen näkemys toiminnasta ja sen toteuttamisesta. Tämä mahdollistaa välillä vaadittavan spontaanin toiminnan sekä lapsille turvallisen ympäristön toteuttaa omaa näkemystään.

Lapsiryhmän ohjaamisen suunnittelemisessa lasten tarpeet ovat ensisijaisia. Avoin ja rehellinen vuorovaikutus mahdollistaa päiväkodin työntekijöitä huomaamaan ja näkemään kyseiset tarpeet. Tämä mahdollistaa myös sen, että lapset voivat itse vaikuttaa toimintaan. Toiminta tulisi pystyä suunnittelemaan niin, että se luo mahdollisuudet huomioida lapset yksilönä, ei vain osana ryhmää. (Kalliala 2009, 19–22.) Suunnitteluvaiheessa täytyy osata huomioida myös tila, aika ja ryhmän koko. On tärkeää, että toiminta tuottaisi lapselle onnistumisen elämyksiä ja vahvistaisi lapsen itsetuntoa (Tuomisto 2001, 68).

Ryhmän ohjaajilla tulee olla kyky arvioida jatkuvasti toimintaansa ja toiminnan etenemistä. Heidän tulee olla koko ajan tilanteen tasalla ja heidän tulee pystyä tarvittaessa improvisoimaan, hyödyntämään tarjoutuvia tilaisuuksia ja arvioida, milloin on aika siirtyä eteenpäin. (Kalliala 2009, 23.) Heidän tulee olla aina tietoisia siitä, mitä he tekevät ja miksi he tekevät. Toiminnan kannalta ohjaajien on tärkeää tietää toiminnan keskeinen tavoite. On myös oleellista, että ryhmää ohjaava aikuinen säilyttää toiminnassa rentouden ja on itse vastuuntuntoinen sekä kannustava. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 59–63.) Ohjaajien tulee pohtia omaa toimintaansa, ymmärrystään ja tietojaan, joista on myös hyvä keskustella sekä

vertailla yhdessä tiimin kanssa (Kalliala 2009, 23). Ryhmän toiminnasta ovat vastuussa aina sen ohjaajat ja he mahdollistavat lapsiryhmän toiminnan sekä luovat puitteet lasten omien toiveiden esille tulemiseen.

Kun puitteet ovat luotu ryhmän ohjaamiselle, toiminnassa aikuisen roolissa korostuvat lasten avustaminen, saatavilla olo sekä kuunteleminen (Kalliala 2009, 25). Oleellista on antaa lapsille tilaa rauhassa toteuttaa itseään sekä käyttää luovuuttaan. Lasten tekemiseen ei tule puuttua koko ajan, eikä heitä tule keskeyttää ellei siihen näe todellista tarvetta. Lasten ei tule joutua odottamaan liikaa ja olemaan paikallaan. Heidän tulee saada olla liikkeessä ja toimia aktiivisesti. Konkreettisilla materiaaleilla työskenteleminen ja tekeminen ovat oleellisia toiminnassa. Toiminnassa tulisi myös hyödyntää lapsen kaikkia aisteja sekä luovia menetelmiä. (Vilén ym. 2006, 219.) Aikuisen malli sekä mukana tekeminen ovat myös oleellisia. Aikuisen tulee kuitenkin muistaa antaa lapsen tehdä itse, eikä tehdä asioita lasten puolesta. Lapset pitävät siitä, jos he saavat dramatisoida ja fantasioida konkreettisia kokemuksiaan. Aikuisen tulee panostaa lapsen oman ajatteluprosessin tukemiseen ja siihen, että lapsi pääättelee itse asioita. Näin lapsi oppii tiedostamaan oman aktiivisuuden merkityksen oppimisessa. Aikuisen tehtävänä on luoda tilanteita, jotka rohkaisevat lapsen ajattelua. (Vilén ym. 2006, 219.)

3.2 Ryhmän ohjaamisen haasteita

Ryhmän ohjaaminen voi osoittautua haasteelliseksi, jos ohjaamisesta ja sen toiminnasta ei ole yhteistä näkemystä. Jos toiminnalta puuttuvat keskeinen tavoite eli päämäärä, on ryhmän ohjaaminen vaikeaa. Ryhmää ohjaavien aikuisten täytyy pystyä tekemään keskenään yhteistyötä ja keskustelemaan ohjaamisesta sekä sen toiminnasta. Jos nämä asiat eivät suju, ei lapsiryhmän ohjaaminen voi onnistua. Lapset aistivat ohjaajista, jos heidän keskinäinen vuorovaikutus ei suju ja jos aikuiset ovat välinpitämättömiä, eivätkä kohtaa lapsia. (Kalliala 2009, 11.) Aikuisten keskinäisen vuorovaikutuksen tulee olla avointa ja rakentavaa, jotta lapset tuntevat olonsa turvallisiksi.

Ryhmää ohjaavilla aikuisilla voi olla erilainen näkemys lapsesta, mikä voi aiheuttaa haasteita ryhmän ohjaamiselle. Jos aikuiset näkevät lapsen vain ”tabula rasana” eli tyhjänä tauluna, jonka aikuisen tulee täyttää tiedoilla ja taidoilla tai heikkona, riippuvaisena ja passiivisena, ohjaaminen on haasteellista (Kalliala 2009, 12–13). Jos aikuinen ei luota ja usko lapseen, eikä näe häntä aktiivisena, oppivana, tutkijana ja itsenäisenä ihmisenä, on lapsen erittäin vaikeaa kehittää itseään ja ajatteluaan sekä oppia, ymmärtää ja sisäistää asioita. Lapset eivät jaksu keskittyä liian pitkään paikallaan ja kuunnella ainoastaan aikuisen puhetta, vaan he vaativat, että saavat itse tehdä konkreettisesti asioita.

Lapsiryhmän koko ja lasten ikä- ja kehitystaso luovat itsessään oman haasteen ryhmän ohjaamiselle. Se, kuinka ryhmä saadaan toimimaan ja kuinka kaikki ymmärtävät ryhmän säännöt, on haaste. Ryhmää ohjaavan aikuisen tulee olla johdonmukainen ja toistaa asioita riittävästi. Hänen persoonallisuutensa ja taitonsa toimivat mallina myös lapsille. Uusi tilanne luo haasteen, samoin se, ettei lapsia tunne ennestään, mutta kukaan ei synny ryhmän ohjaajaksi vaan kasvu ohjaajaksi tapahtuu matkan aikana. (Kaukkila & Lehtonen 2008, 58.)

4 LIIKENNEKASVATUS

4.1 Liikennekasvatus käsitteenä

Liikennekasvatuksella tarkoitetaan opetusta ja ohjausta, jonka tavoitteena on antaa eri-ikäisille ihmisille tietoa liikennesäännöistä ja turvallisista toimintatavoista liikenteessä. Tavoitteena on myös edistää omaa ja muiden turvallisuutta ja terveyttä arvostavaa asennetta liikenteessä liikuttaessa. Liikennekasvatuksen tärkein tehtävä on turvallisten toimintatapojen opettaminen liikenteessä toimittaessa sekä valmiuksien antaminen turvallisten valintojen tekemiseen liikenteessä liikuttaessa. Peruskouluikäisiä ja sitä vanhempia oppilaita neuvotaan myös erilaisissa onnettomuus- ja kriisitilanteissa toimimisessa. (Vähäkainu 2010.) Liikkuminen on luonnollinen toimintatapa lapselle tutustua elinympäristöönsä. Kasvattajan tehtävänä on luoda lapsille turvallinen toimintaympäristö. (Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 22.) Jokaisen lapsen kasvattaja voi edistää yhteiskuntamme liikenneturvallisuutta kartuttamalla opastamalla lasta yksinkertaisin, toiminnallisin ohjein liikkumaan turvallisesti liikenteessä (Huopalaisten & Koskela 1995, 8).

Turvallisen ja vastuullisen liikennekäyttäytymisen korostaminen ja liikenteeseen liittyvien teemojen esilletuominen säännöllisin väliajoin on tärkeää kaikenikäisten ihmisten kohdalla, mutta pohja omille asenteille ja käyttäytymiselle luodaan jo lapsena. Liikenteessä liikuttaessa huomioitavat asiat vaihtelevat niin elinympäristön, tielläliikkujan iän kuin vuodenaikojenkin mukaan, joten liikennekasvatusta toteutettaessa tulee huomioida monia eri muuttujia. Liikennesääntöjen ja liikennemerkkien opettamisen lisäksi asennekasvatuksella on erittäin suuri rooli liikenneturvallisuutta parannettaessa. Merkittävä osa Suomessa tapahtuvista vuosittaisista liikennekuolemista johtuu turvavälineiden (pyöräilykypärä, turva-vyö, turvaistuin, heijastin) käytön laiminlyönnistä, ylinopeudesta tai alkoholin vaikutuksen alaisena ajamisesta. (Ahola, Grönstrand, Huhmarniemi, Peltokangas & Virtanen (toim.) 2007, 82–85.)

4.2 Lapset ja liikenne

Nykypäivänä liikkuminen on lisääntynyt, mutta lapset joutuvat usein kuitenkin leikkimään entistä rajatumalla alueella. Esimerkiksi lapsen leikkipaikan matkan varrella saattaa olla vilkasta liikennettä, mikä tuo turvattomuutta matkaan. Ystävien kodit saattavat myös sijaita vilkkaiden teiden varrella tai päiväkotimatalla on runsaasti tien ylityksiä ja pyöräilijöitä. (Liikenneturva 2011, 1.)

Suomessa tapahtuu kaikki ikäluokat mukaan lukien vuosittain yli 100 000 onnettomuutta, joissa loukkaantuu arviolta 8 500 ja kuolee 400 ihmistä (Ahola ym. 2007, 82). 0–14-vuotiaiden lasten liikennekuolemat ovat vähentyneet kolmanneksen ja loukkaantumiset neljänneksen kymmenen vuoden aikana. Viimeisen viiden vuoden aikana vuosittain kuoli noin kahdeksan ja loukkaantui 560 lasta. Lapsista 70 % kuoli taajamien ulkopuolella, kun loukkaantumisista 63 % tapahtui taajamissa. (Liikenneturva 2011, 1.)

Pienten lasten (alle 4-vuotiaat) onnettomuuksista suurin osa tapahtuu lasten ollessa auton kyydissä, kun taas isommilla lapsilla onnettomuuksia tapahtuu eniten lasten liikkuessaan itsenäisesti kävellen tai pyöräillen. Lasten ja nuorten liikenneonnettomuuksista merkittävä osa tapahtuu heille tutussa ympäristössä, kuten oman kodin, koulun tai päiväkodin lähistössä, leikkipuistossa tai pihatiellä. Tämän vuoksi huomion kiinnittäminen niiden alueiden turvallisuuteen, joilla pienet lapset liikkuvat eniten ja myös itsenäisesti, on erityisen tärkeää. (THL 2011.)

Lasten liikenteessä liikkumiseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota, sillä lapsella on aikuista heikommat valmiudet ympäristön havainnoimiseen ja turvalliseen liikkumiseen liikenteen seassa. Lapsella ei ole kokemusta liikkumisesta liikenteessä, joten hän ei pysty ennakoimaan mahdollisia vaaratilanteita aikaisempien tilanteiden perusteella. Lapsi on myös jo fyysisen kokonsa puolesta erilaisessa asemassa, sillä hän näkee liikenteen ja koko ympäristönsä erilaisena ja hänen huomionsa kiinnittyy liikenteessä usein erilaisiin asioihin kuin aikuisen. Aikuisen ja lapsen näkökyvyssä on myös eroja, sillä lapsen näkökenttä on aikuista kapeampi, jolloin esimerkiksi sivulta lähestyvän polkupyörän tai auton havaitseminen ajoissa voi olla vaikeaa. Ympäröivän liikenteen havainnointiin

sekä vaaratilanteiden ennakointiin vaikuttaa lapsen kohdalla myös nopeuksien sekä etäisyyksien arvioinnin vaikeus; lapsi ei yleensä osaa arvioida esimerkiksi tietä ylittäessään lähestyvän auton etäisyyttä tai nopeutta ja näin tehdä päätöstä olla ylittämättä tietä auton ollessa liian lähellä. (Lasten liikennekaupunki i.a.)

4.3 Kasvattajan rooli liikennekasvatuksessa

Lapset saavat ensimmäisen kosketuksensa liikennekasvatukseen useimmiten päivähoitossa, mutta liikennekasvatus alkaa kuitenkin jo aikaisemmin omien vanhempien ja muiden aikuisten näyttämästä esimerkistä. Päivähoitossa liikennekasvatuksen teemojen käsittely riippuu lasten iästä ja taidoista, mutta käytännössä liikenteeseen liittyvien teemojen käsittely voidaan aloittaa jo alle kolmevuotiaiden lasten kanssa. Paras tapa liikennekasvatuksen aloittamiseen pienten lasten kanssa on lähteä ulos liikkumaan ja tehdä esimerkiksi retkiä päiväkodin lähiympäristöön. Oikeista toimintatavoista ja liikenteeseen liittyvistä teemoista on hyödyllisintä keskustella ulkona liikuttaessa, todellisissa tilanteissa. Aikuisen on hyvä kertoa liikenteestä ja siihen liittyvistä asioista mahdollisimman yksinkertaisesti ja selkeästi, välttämällä liiallista liikennesääntöjen ja esimerkiksi liikennemerkkien ulkoa opettelua. (Liikenneturva 2008a.)

4–5-vuotiaille lapsille voidaan jo antaa suunnitelmallisesti liikenneopetusta. Lapsen muisti on siinä määrin kehittynyt, että hän pystyy harjoittelemaan nähtyjä suorituksia ja hänen kielellinen kehitysaste mahdollistaa liikennetietojen välittämisen. (Huopalainen & Koskela 1995, 19.) Tässä vaiheessa avainsanoina ovat lapsen ikä- ja kehitystasoinen malliopetus (Nykvist, From, Björkbacka & Lintamo 2008). 4–5-vuotiaan lapsen kohdalla opetustilanteissa on tärkeää kertoa, miksi mitään tehdään. Lapsi pystyy jo soveltamaan oppimaansa käytäntöön. Oleellista on, että lapselle opetetaan yksi asia kerrallaan. Aina yhden taidon opittua voidaan siirtyä seuraavan taidon opetteluun. (Nykvist ym. 2008.)

Liikennekasvatukseen pienten lasten kanssa on saatavilla tehtäviä ja materiaaleja Liikenneturvan internetsivuilta ja materiaaleja on myös mahdollista tilata esi-

merkiksi kouluihin ja neuvoloihin. Pienten lasten vanhemmille tärkein yleisohje on olla hyvänä esimerkkinä lapsille liikenteessä ja muistaa itse toimia niin kuin lapsille opettaa. Vanhempien osalta muita tärkeitä lasten kanssa liikuttaessa huomioitavia toimintatapoja ovat esimerkiksi seuraavat asiat:

- turvavöiden käyttö itsellä ja lapsella aina autolla liikuttaessa
- lapsen turvallisen istumapaikan huomioiminen autossa sekä turvais-
tuinten ja muiden turvalaitteiden asianmukainen käyttö
- kypärän käyttäminen pyöräillessä itsellä ja lapsella
- heijastimien käyttö ja niiden käytön opettaminen lapselle
- turvallisten leikkipaikkojen opettaminen lapselle omassa pihassa
(muistuttaminen siitä, että kadulla ei saa leikkiä, eikä kadulle saa
mennä ilman aikuista)
- yksinkertaisten liikennesääntöjen ja esimerkiksi kodin lähellä olevien
liikennemerkkien merkityksen säännöllinen kertaaminen yhdessä lap-
sen kanssa. (Liikenneturva 2008b.)

Mitä pienemmästä lapsesta on kysymys, sitä enemmän vanhempien ja muiden aikuisten rooli liikennekasvattajina keskittyy lapsen suojelemiseen liikenteen vaaroilta. Käytännössä tämä tarkoittaa lapsen liikkumisen valvomista ja esimerkiksi lapsen pihassa olevien leikkipaikkojen rajaamista aidoilla tai muilla esteillä. Pienen lapsen kohdalla itsenäisen liikkumisen alueet ovat hyvin pieniä ja pidempien matkojen liikkuminen tapahtuu aina yhdessä aikuisen kanssa. Lapsen kasvaessa hänen itsenäisen liikkumisen aluetta laajennetaan hänen valmiutensa liikkumiseen huomioiden.

4.4 Liikennekasvatuksen toteuttaminen päiväkodeissa

0–5-vuotiaille lapsille ominaisin tapa oppia uusia asioita on aikuisen antaman mallin seuraaminen. Liikennekasvatus tämän ikäisten lasten kanssa on siis ensisijaisesti mallina olemista; päiväkodin retkille tai muuten ulos liikkumaan lähettäessä aikuiset huolehtivat siitä, että niin heillä kuin lapsillakin on asianmukaiset varusteet puettuna (esimerkiksi heijastimet talvella) ja että jalankulku ja

tien ylitys tapahtuvat turvallisesti ja liikennesääntöjen mukaan. Lapsille on myös tärkeää opettaa päiväkodin pihan rajat ja turvalliset leikkipaikat siellä ja samalla muistuttaa, että päiväkodin pihasta ei saa lähteä ilman aikuista edes hakemaan aidan yli vahingossa tipahtaneita leluja. (Liikenneturva 2008a.)

Kodin ja vanhempien antaman esimerkin ulkopuolelta saatava suunnitelmallinen liikennekasvatus alkaa tyypillisesti viiden–kuuden ikävuoden välillä. Esiope-
tuksessa liikennekasvatus kuuluu terveyttä ja turvallisuutta käsitteleviin opetus-
sisältöihin. Sen tavoitteena on kehittää lapsen tietoja ja taitoja liikkumiseen tur-
vallisesti omassa lähiympäristössä. (Opetushallitus 2010, 16.) Liikennekasva-
tuksessa esiopetusikäisten lasten kanssa voidaan käydä yhdessä läpi yksinker-
taisia liikennesääntöjä ja esimerkiksi muutamia tärkeitä liikennemerkkejä. Käy-
tännön harjoittelu ja lasten kanssa liikkuminen ovat olennaisen tärkeä osa tä-
män ikäisten lasten liikennekasvatusta. Retket esimerkiksi päiväkodin lähiympä-
ristöön tai lasten liikennepuistoon ovat hyvä ja mielekäs tapa turvallisen liikku-
misen harjoitteluun. Esiopetusikäisten lasten kanssa (ja miksei myös pienempi-
en lasten kanssa hieman soveltaen) voidaan keskustella esimerkiksi seuraavista liikenteeseen liittyvistä asioista:

- turvallisten reittien valitsemisesta liikenteessä
- tien ylittämisestä turvallisesti; suojateiden käyttäminen
- liikennevalojen merkityksestä
- kypärän ja heijastimien käytöstä
- vaarallisista leikkipaikoista omassa lähiympäristössä (esimerkiksi lähellä autotietä olevat pulkkamäet talvisin)
- oman varovaisuuden merkityksestä liikenteessä sekä siitä, että autoilijatkaan eivät aina näe kaikkea mitä heidän pitäisi nähdä; pieni lapsi jää helposti autoilijalta näkymättömiin. (Partanen 1998, 10, 14, 20, 33.)

Päiväkodit voivat halutessaan ottaa yhteyttä lasten liikennepuistoihin sekä lähipoliisiin liikennekasvatukseen liittyvissä asioissa. Etenkin esiopetusryhmien kohdalla vierailut liikennepuistoihin, sekä lähipoliisin vierailut lapsiryhmissä ovat

mahdollisia. Oman alueen lähipoliisin yhteystiedot sekä yleistä tietoa lähipoliisin toiminnasta saa Poliisin (2011) internetsivuilta.

4.5 Vaihtoehtoja ja menetelmiä liikennekasvatuksen toteuttamiseen alle kouluikäisten lasten kanssa

Liikennekasvatuksen toteuttamisessa päiväkodissa tulee huomioida ensisijaisesti lasten ikä ja valmiudet liikenteessä liikkumiseen. Myös päiväkodin sijainnilla on merkitystä liikennekasvatuksen käytännön toteutuksen kannalta. Päiväkotii-ikäisten, erityisesti alle esiopetusikäisten, lasten kanssa liikennekasvatus tulisi pyrkiä sisällyttämään päiväkodin arkeen sen sijaan, että sitä käsiteltäisi niinkään erillisenä teemana. Käytännön opetus suhteutettuna lasten ikään ja taitoihin on tärkein osa liikennekasvatusta. Oleellista on myös huomioida opetuksen jatkuvuus ja sen eteneminen portaittain hyvin helpoista perusasioista käytännön kautta vaikeampiin asioihin. (Kalenoja, Pöllänen & Rautiainen 2006, 59.)

Päiväkodin arjessa liikennekasvatus voidaan luontevasti yhdistää yhteisiin leikkeihin sekä askartelu- ja musiikkihetkiin. Liikenneturvan internetsivuilla on saatavilla valmiita tulostettavia materiaaleja, joihin kuuluvat esimerkiksi liikenne-merkkimuistipelit, väritystehtävät sekä opas pyöräretkiä varten. Lisäksi sivustolta löytyy lapsille luettaviksi tarkoitettuja eri vuodenaikoina liikenteessä liikkumista käsitteleviä satuja, joita voi myös tulostaa Liikenneturvan internetsivuilta.

5 LUOVAT MENETELMÄT

5.1 Luovat menetelmät käsitteenä ja niiden käyttö lasten kanssa

Luovilla menetelmillä, joista käytetään usein myös nimitystä ”toiminnalliset menetelmät”, tarkoitetaan kuvallista ilmaisua: esimerkiksi maalaamista, piirtämistä ja askartelua, musiikkia: kuuntelua, soittamista ja laulamista, kirjallisuutta: tarinoita, satuja, lukemista, kuuntelemista, liikuntaa, tanssia sekä draamallisia menetelmiä. Luovien menetelmien käytössä lasten kanssa olennaista on mahdollisuus vapaaseen itsensä ilmaisemiseen tekemisen kautta, mikä tuottaa lapselle iloa ja mielihyvää. Onnistumisen elämykset ja aikuisen antama rakentava palaute ovat myös tärkeitä asioita luovia menetelmiä käytettäessä. Luovien menetelmien käytössä sekä ylipäättään luovuutta tukevaa ympäristöä rakennettaessa tulisi muistaa riittävä tekemisen vapaus: ei liian tarkasti määrättyjä rajoja, valinnan vapaus ja ympäristön kiireettömyys. Lapsen tai lapsiryhmän ikä vaikuttaa luonnollisesti siihen, miten aikuinen ohjaa luovien menetelmien käyttöä ja ”raajaa” lapsen työtä; mitä pienemmästä lapsesta on kysymys, sitä selkeämmät rajat lapsi tarvitsee esimerkiksi askartelutehtävän aiheen suhteen. (Uusikylä 2001, 18–19.)

Käytettäessä mitä tahansa luovaa menetelmää yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän kanssa ohjaavien aikuisten tulisi muistaa muutamia näiden menetelmien käytössä huomioitavia asioita. Toimintaympäristön tulee olla rauhallinen ja tilaa tulee olla riittävästi, jotta lapset voivat keskittyä rauhassa tekemäänsä asiaan. Turvallinen, mukava ja salliva ilmapiiri on edellytys sille, että lapset kokevat luovien menetelmien käytön mukavana ja mieleisenä, ja että he uskaltavat heittäytyä kokeilemaan uutta. Lapsilla tulee olla saatavilla tarvittavia materiaaleja ja välineitä, aikuisen tulee tarvittaessa opastaa niiden käytössä. Ennen kuin lasten kanssa aloitetaan jonkin luovan menetelmän käyttäminen, aikuisen tulee antaa selkeä ohjeistus lapsille. Yhdessä on hyvä käydä läpi, mitkä ovat tekemisen tavoitteet ja käytettävät työtavat sekä esimerkiksi, missä tarvittavat materiaalit ovat saatavilla. Aikuisen oma esimerkki on tärkeä, etenkin pienten lasten kanssa työskennellessä. On järkevää tehdä esimerkiksi lasten kanssa askarrelta-

vasta kortista yksi valmis malli, josta lasten on helpompi hahmottaa, mitä ollaan tekemässä ja mikä on tekemisen tavoite. Työskentelyn edetessä aikuisen läsnäolo on tärkeää, mutta lapset tarvitsevat myös vapautta omien ideoidensa soveltamiselle sekä erilaisten työtapojen kokeilemiselle. Luovien menetelmien käytön ohjaamisessa on tärkeää muistaa lasten yksilöllisyys ja se, että kaikki eivät etene samassa tahdissa. Kun yksi lapsi ehtii tehdä esimerkiksi kolme piirustusta valmiiksi, toinen lapsi on vielä keskittynyt ensimmäiseen piirustukseensa. (Uusikylä 2001, 21.)

Luovien menetelmien käyttö vaatii usein aikuisen tekemiä ennakkovalmisteluja, samoin tilaan sekä fyysiseen ympäristöön on tärkeää kiinnittää huomiota. Esimerkiksi askarteluhetkeä varten tulisi järjestää mahdollisimman rauhallinen ympäristö, josta turhat ärsykkeet ja melu on rajattu pois. Tällainen ympäristö on toki ideaali kaikkien lasten kannalta, mutta erityisen tärkeä se on niille lapsille, joilla on vaikeuksia keskittyä yhden asian tekemiseen kerrallaan. Turhat lelut ja tavarat on myös hyvä kerätä pois ympäriltä ja asettaa selkeästi esille tarvittavat välineet ja materiaalit. (Einon 2003, 17.)

Lapsi kokee eri taiteen alueisiin liittyvän ilmaisun luontevaksi tavaksi toimia. Yksi luovien menetelmien käytön tärkeimmistä tavoitteista lasten kanssa on itseluottamuksen vahvistaminen sekä tekemisen ilon ja onnistumisen elämysten kokeminen. Taiteen intensiivisyys sekä lumous tempaavat usein lapsen mukaansa maailmaan, jossa on draamaa, muotoja, värejä ja ääniä. Lapsella on mahdollisuus päästä taiteen kautta mielikuvitusmaailmaan, missä kaikki on mahdollista. Taiteellinen kokeminen kehittää myös lasta yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Lapselle luonteva toiminta edistää hänen hyvinvointiaan ja osallistumismahdollisuuksiaan. (Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 20, 23–24.)

Luovia menetelmiä ohjaavien aikuisten tulisikin kiinnittää huomiota siihen, että jokainen lapsi saisi tuntea onnistuvansa, riippumatta siitä, millaiset esimerkiksi hänen hienomotoriset taitonsa ovat. Etenkin niiden lasten kanssa, joilla on fyysisiä toimintarajoitteita, luovia menetelmiä voi soveltaa monin eri tavoin. Sorminäppäryyttä vaativat kynät ja pienet siveltimet voi korvata esimerkiksi suurilla

siveltimillä tai liiduilla ja maalata voi myös sormilla, koko kädellä tai vaikka jaloilla. Liikuntaa sisältäviä leikkejä voi myös soveltaa niin, että niihin voivat osallistua kaikki ja soittimilla soitettaessa lapset voivat valita sellaisia soittimia esimerkiksi rummut ja lyömäsoittimet, joiden soittaminen ei vaadi tarkkaa sorminäppäryyttä tai pitkälle kehittyntä hienomotoriikka. (Einon 2003, 21.)

5.2 Luovat menetelmät ja lapsen kehitys

Erilaisten luovien menetelmien käytöllä on positiivisia vaikutuksia lasten fyysiseen ja psyykkiseen kehitykseen sekä oppimiseen. Onnistumisen kokemukset ja aikuisen antama myönteinen palaute vahvistavat lapsen itsetuntoa ja luottamusta omiin taitoihin. (Einon 2003, 19.) Lapsen toimiessa mielekkäällä tavalla, hän voi saada onnistumisen ja oppimisen kokemuksia. On todettu, että lapsi oppii parhaiten ollessaan kiinnostunut ja aktiivinen. (Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 18.) Onnistumisen kokemukset lisäävät lapsen luovuutta ja mahdollisuuksia eri elämänalueilla myös tulevaisuudessa (Einon 2003, 19).

Luovista menetelmistä erityisesti piirtäminen ja maalaaminen kehittävät lapsen käden ja silmän koordinaatiota. Piirtäminen valmentaa lasta siihen, miten paperille tuotetaan merkkejä kirjoitettaessa. Piirtämisen ja maalaamisen kautta lapsi harjoittelee myös keskittymistä ja paikoillaan istumista sekä asioiden tekemistä loppuun asti. Hieman isommille lapsille piirtäminen ja maalaaminen ovat myös keinoja tunteiden ilmaisemiseen. Aikuisen esille laittamat piirustukset voimistavat lapsen onnistumisen iloa ja kokemusta siitä, että hänen tekemiään asioita arvostetaan. Askartelutehtävät, joihin liittyy erilaisten menetelmien käyttöä, vaikuttavat monella tavoin lapsen kehitykseen. Tehtävät, jotka vastaavat vaatimustasoltaan lapsen taitotasoa auttavat oppimaan järjestelemistä, keskittymistä ja suunnittelua vaativien asioiden tekemistä. (Einon 2003, 48, 54-56.)

Edellä mainittujen menetelmien lisäksi musiikki on tärkeä osa luovia menetelmiä. Sitä on mahdollista käyttää helposti ja monipuolisesti lasten kanssa päiväkodin arjessa. Varhaiskasvatuksessa musiikkia pidetäänkin tärkeänä osana lapsen kokonaisvaltaisenkehityksen tukemista sekä oppimisvalmiuksien edistämistä. Musiikin käyttämiseen lasten kanssa liittyvät usein musiikkisadut sekä riimit, laulut, lorut ja runot, jotka kehittävät lapsen kykyä hahmottaa musiikin tempoja sekä melodia- ja sanarytmejä. Laulaminen yhdessä lapsen kanssa puolestaan tukee kielen ja puheen kehitystä sekä sanojen ja lauseiden muistamista. Liikkuminen yhdistettynä musiikkiin (musiikkiliikunta) on yleensä lapsille hyvin mieluinen asia. Sen avulla voidaan kehittää lasten kykyä koordinoita liikkeitään sekä rytmittajua ja kuuntelemisen taitoa. (Ruokonen 2009, 22–26.)

6 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

6.1 Produktion tavoitteet

Produktiomme tavoitteina oli lisätä 4–5-vuotiaiden lasten liikennetietoisuutta sekä tuoda uusia työvälineitä päiväkodin henkilökunnan käyttöön. Tavoitteenamme oli myös yhdistää luovien menetelmien käyttö liikennekasvatustee-
man käsittelyssä lasten kanssa. Produktion kautta pyrimme luomaan päiväkodin työntekijöille selkeän ja konkreettisen oppaan, joka voisi tulevaisuudessa toimia apuna suunniteltaessa liikenneteemojen käsittelyä päiväkotikäisten lasten kanssa. Tavoitteenamme oli tuoda esille liikennekasvatuksen eri osa-alueita luovien menetelmien avulla konkreettisesti. Toivomme, että voisimme luoda uusia positiivisia näkemyksiä ja asenteita liikennettä kohtaan.

Oman oppimisemme kannalta tavoitteenamme oli saada lisää kokemusta lapsiryhmän ohjaamisesta sekä pitkäkestoisen toiminnan suunnittelemisesta ja toteuttamisesta. Halusimme alusta asti keskittyä meidän ja lasten väliseen vuorovaikutukseen, sillä niin kuin Kalliala (2009, 11) toteaa kirjassaan, aikuisten ja lasten välisen vuorovaikutuksen tulisi sävyttää koko toimintaa. Avainasemassa on toinen toistaan kunnioittava ilmapiiri: ohjaajien keskinäinen sekä ohjaajien ja lasten välinen ilmapiiri, jonka kautta syntyy turvallisuuden tunne. Pyrimme myös harjaantumaan dokumentoinnissa sekä toiminnan arvioinnissa. Tavoitteena on, että pohdimme, keskustelemme ja kirjaamme yhdessä muistiin jokaisesta toimintakerrasta muun muassa sen, mikä onnistui ja mitä olisi voinut parantaa.

Toiminnan ja ohjauksen tavoitteena on lapsilähtöisyys, turvallinen yhdessä tekeminen ja toinen toisilta oppiminen. Sillä on todettu, että 4–5-vuotiaalle lapselle vertaisryhmän merkitys on suuri. Lapset tarjoavat toinen toisilleen peilin, jonka kautta he pystyvät tarkastelemaan omaa oppimistaan. (Vilén ym. 2006, 220.) Koetimme oppia käyttämään luovia menetelmiä monipuolisesti sekä 4–5-vuotiaan lapsen kehitystasoa vastaavasti. Ohjauksessa otimme huomioon lasten yksilöllisyyden sekä heidän taidot ja kiinnostuksen kohteet. Lasten täytyy saada tehdä asioita itse ja heille tulee antaa aikaa ja tilaa toteuttaa omaa nä-

kemystään. Itse tekemisen kautta on todettu, että lapset motivoituvat parhaiten työskentelyyn. (Aaltonen ym. 2004, 201.)

6.2 Päiväkoti Maria

Opinnäytetyöprojektin alussa elokuussa 2010 otimme sähköpostitse yhteyttä Helsingin kaupungin päiväkoti Mariaan, joka sijaitsee Hietaniemen torin vieressä, Helsingin keskustan läheisyydessä kerrostalon alakerrassa. Koimme päiväkodin olevan sijainniltaan sopiva liikenneaiheisten tuokioiden järjestämiseen. Päiväkoti ilmoitti olevansa kiinnostunut tuokioista ja yhteistyöstä kanssamme, joten sovimme vierailusta päiväkotiin. Vierailun perusteella päiväkoti osoittautui opinnäytetyömme aiheeseen sopivaksi ja työntekijätkin olivat siitä kiinnostuneita. Yhteistyö käynnistyi syksyn 2010 aikana nopeasti päiväkodin toiveesta, sillä he kokivat aiheen tarpeelliseksi ja ajankohtaiseksi.

Päiväkoti Mariassa on kolme ryhmää, Joukahaiset, Lemminkäiset ja Väinämöiset. Toteutimme projektimme yhteistyössä Väinämöisten ryhmän kanssa, jossa lapset ovat 3–5-vuotiaita. Päiväkoti Mariassa toteutetaan lapsilähtöistä tasa-arvoon ja turvallisuuteen perustuvaa kasvatusta. Päiväkoti Marian varhaiskasvatussuunnitelmassa (i.a.) määritellään lapsilähtöisyyden tarkoittavan lapsen ottamista mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tästä syntyy lapsen mahdollisuus kehittää omaa ajatteluaan ja ilmaisuaan kokemusmaailmansa ja edellytystensä mukaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että lapset voivat kertoa omista ajatuksistaan ja kiinnostuksen kohteistaan, jotka pyritään huomioimaan toiminnan suunnittelussa. Lapsilähtöinen toimintatapa on lapsen huomiioon ottamista yksilönä. Se on lapsen todellista kuuntelua ja hänen vahvuuksiensa löytämistä sekä niiden tukemista.

Päiväkodin toiminnassa painotetaan pienryhmien merkitystä. Päiväkoti Maria on määritellyt varhaiskasvatussuunnitelmassaan (i.a.) pienryhmätoiminnan tarkoittavan toimintaa, jossa toiminta tapahtuu 3–7 lapsen pienryhmässä, jota aikuinen ohjaa. Pienryhmien jakoperusteet riippuvat lapsiryhmän ikärakenteesta, ja sen toiminnan sisältö vaihtelee ja siihen saavat lapset vaikuttaa.

6.3 Produktion suunnittelu

Produktion ajatus lähti liikkeelle aikaisemmin toteutetusta englannin suullisesta esitelmästä. Teimme liikennekasvatus esityksen, jossa kävimme läpi yleisesti liikennekasvatuksen näyttäytymistä päiväkodeissa. Olemme myös olleet molemmat päiväkodeissa työharjoittelussa ja olemme nähneet, että liikennekasvatus jää usein vähälle huomiolle. Tutkittuamme myös tilastoja lapsia kuolee edelleen aivan liian suuri määrä, vaikka tilanne onkin paranemaan päin. Niin kuin terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen (2011) sivuilta ilmeni, merkittävä osa lasten liikenneonnettomuuksista tapahtuu lapselle tutussa lähiympäristössä muun muassa kodin ja päiväkodin läheisyydessä. Ideamme oli siis lähteä tuomaan päiväkotikäisille lapsille aivan peruskäsitteitä ja -tietoa liikennekasvatuksesta. Tullevina sosionomeina haluamme vaikuttaa liikennekasvatuksen opettamisen lisäämiseen.

Aiheen jälkeen pohdimme millä tavoin olisi hyvä lähteä toteuttamaan liikennekasvatusta lapsille. Pohdinnan tuloksena syntyi ajatus luovien menetelmien käytöstä. Niin kuin viidennessä kappaleessa kerrotaan, luoviin menetelmiin kuuluvat: kuvallinen ilmaisu, musiikki, kirjallisuus, liikunta, tanssi ja draama, joten koimme sen parhaaksi tavaksi lähteä opettamaan lapsia. Koimme myös, että luovien menetelmien avulla lapset saisivat eniten irti liikennekasvatuksesta. Luovissa menetelmissä yhdistyvät oppiminen, mutta myös tekemisen ilo ja hauskuus. Siinä mahdollistuu lapsen vapaa itsensä ilmaiseminen tekemisen kautta (Uusikylä 2001, 18). Niin kuin kappaleessa viisi mainittiin, niin on todettu, että luovilla menetelmillä on positiivisia vaikutuksia lapsen fyysiseen ja psyykkiseen kehitykseen sekä oppimiseen. Tämän vuoksi koimme myös luovien menetelmien käytön tukevan sekä soveltuvan hyvin liikennekasvatusaiheen rinnalle.

Produktiossamme on siis painotettu luovia menetelmiä, mutta kaiken perusta on liikennekasvatus. Päivähoidossa liikennekasvatuksen käsittely riippuu lasten iästä ja taidoista (Liikenneturva 2008a). Nykvist ym. (2008) kertoo, että 4-5-vuotiaalla lapsella mallioppiminen on avainasemassa liikennekasvatusaiheen opettamisessa. Oleellista on tuoda esille, miksi mitään tehdään ja opetella yksi asia kerrallaan. Liikenneturvan (2008a) sivuilla kerrotaan, että konkreettinen

tekeminen, yksinkertaiset ja selkeät ohjeet sekä turhan ulkoa opettelemisen pois jättäminen mahdollistavat parhaiten liikenteen perustietojen ja taitojen opimisen. Produktion suunnittelun tukena hyödynsimme saatavilla olevaa verkkomateriaalia Liikenneturvan internetsivuilta. Sivuilta saimme tietoa siitä, mitä sekä miten asioita liikenteestä ja siellä liikkumisesta 4-5-vuotiaiden lasten kanssa on hyvä opetella, saimme ideoita pelien valmistelemiseen ja löysimme liikenneaiheisia satuja. Hyödynsimme myös lasten kirjallisuutta sekä musiikkia, vaikka ne olivatkin 90-luvulta. Koemme, että lasten musiikki sopii vielä täysin tähän päivään ja laulut ovat tuttuja lapsille. Lasten kirjoista löytyy satuja, jotka kertovat lapsille ymmärrettävällä tavalla esimerkiksi heijastimien merkityksestä, mikä ei ole muuttunut vuosien aikana.

Sosionomin ammatillisuuden kannalta koimme aiheen kattavaksi sekä monipuoliseksi. Sosionomilta edellytetään muun muassa ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen luomista, kykyä ottaa huomioon jokaisen ihmisen ainutkertaisuus, taitoa ohjata tavoitteellisesti erilaisia asiakasryhmiä sekä kykyä suunnitella, toteuttaa, arvioida ja raportoida toimintaa (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010). Produktiossamme halusimme painottaa edellä mainittuja sosionomin kompetenssialueita. Kyseiset kompetenssit elävät koko prosessin ajan mukana. Produktion aiheen valinta perustui myös siihen, että sen myötä on mahdollista oppia siitä, minkälaista on työskennellä pitkäaikaisen yhteistyösuhteen parissa työelämäyhteistyökumppanin kanssa sekä minkälaista on suunnitella, toteuttaa ja arvioida pitkään jatkuvaa toimintaa. Aihe antaa myös mahdollisuuden ottaa huomioon jokaisen lapsen ainutkertaisuuden. Se antaa lapselle tilaa ja aikaa toteuttaa omaa näkemystä ja jokaisen olla oma itsensä. Koimme, että aiheen avulla voimme vaikuttaa liikennekasvatuksen lisäämiseen, niin kuin sosionomilta edellytetään sekä pystymme itse kehittymään ammatillisesti.

Ennen tuokioiden suunnittelua tapasimme yhteistyökumppanimme Päiväkot Marian Väinämöisten ryhmän lastentarhanopettaja Anna-Liisa Laatikaisen (2010a) ja keskustelimme hänen kanssaan produktiomme aiheesta sekä yhteistyöstä. Sovimme, että tiedotamme produktiosta vanhemmille ja kysymme heiltä valokuvausluvan, lähetämme jokaisen ohjauskerran suunnitelman etukäteen Laatikaiselle (2010a) ja he varaavat valmiiksi mahdolliset tuokiolla tarvittavat

välineet. Sovimme myös, että Anna-Liisa Laatikainen (2010a) tai joku muu työntekijä tulee seuraamaan ainakin yhtä, mieluiten kahta tuokiota. Produktion tarkoituksena ei ollut lisätä töitä työntekijöille, mutta halusimme, että joku käy seuraamassa sekä arvioimassa työskentelyämme. Tämän vuoksi emme velvoittaneet yhtä työntekijää olemaan mukana jokaisella kerralla.

Keskustelussa päädyimme myös siihen, että tuokioilla käsiteltäisiin aivan perusasioita liikenteessä liikkumisesta. Lastentarhanopettaja Laatikainen (2010a) kertoi, että päiväkodissa liikennekasvatus on jäänyt erittäin vähälle huomiolle ja sen vuoksi olisi tärkeää lähteä liikkeelle aivan peruskäsitteistä. Lastentarhanopettajalta ja Väinämöisten ryhmän lapsilta selvisi, että he ovat liikkuneet päiväkodin lähiympäristössä, mutta asioiden tietoinen käsitteleminen on jäänyt pois. Anna-Liisa Laatikainen (2010a) toivoi, että saisi itse valita pienryhmään osallistuvat lapset. Pienryhmään valitut lapset eivät olleet osallistuneet muuhun pienryhmätoimintaan ja Laatikainen (2010a) kertoi, että kyseiset lapset hyötyisivät tällaisesta toiminnasta. Sovimme yhdessä, että ryhmän muille lapsille kerrotaan, miksi kyseiset lapset on valittu tuokioille ja, että kaikilla on mahdollisuus syksyn aikana päästä osalliseksi tuokioihin. Perekahdtyämme päiväkotia Marian varhaiskasvatussuunnitelmaan (i.a.) huomasimme myös, ettei varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrota, kuinka päiväkodissa toteutetaan liikennekasvatusta. Meidän pienryhmän kanssa pääasiaksi nousi, kuinka toimitaan jalankulkijana liikenteessä ja siihen liittyvät asiat, eli tien ylitys, heijastimien käyttö, jalankulkijalle tärkeät liikennemerkki ja yleisesti se, miten liikenteessä liikutaan turvallisesti.

Päätimme lähteä opettamaan liikennekasvatuksesta lapsille muun muassa leikin, käden taitojen, musiikin ja liikunnan kautta. Lopuksi kaikki tekemämme työt kootaan liikennenäyttelyyn yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Oleellista työskentelyssä on konkreettinen tekeminen sekä lasten omat näkemykset ja kokemukset. Jokaista ohjauskertaa dokumentoidaan ottamalla tuokiosta valokuvia sekä kirjaamalla muistiin:

- Miten tuokio sujui?
- Mitä tehtiin?
- Mikä tuokiossa oli hyvää, mitä olisi voinut tehdä toisin?
- Olivatko lapset innostuneita/pitivät he toiminnasta?

- Vastasiko toiminta lasten ikätasoa?
- Minkälaista palautetta lapset antoivat?
- Oliko tuokio suunniteltu tarpeeksi joustavaksi, että lapsen ääni pääsi kuuluviin?

Koska dokumentointi on oleellinen osa pienryhmätoimintaa, sille on tärkeää varata riittävästi aikaa. Dokumentointi tulisi suunnitella etukäteen ja toiminnassa tapahtuvat asiat tulisi kirjata systemaattisesti jokaisen ohjauskerran jälkeen. Asioiden kirjaaminen auttaa jäsentämään työtä paremmin. Sen avulla on myös helpompi nähdä, miten pienryhmätoiminta on toteutunut, mikä onnistui ja missä olisi tarvittu muutosta (Maunula 2005, 14). Produktiossa olemme huomioineet dokumentoinnin niin, että tuokion kirjaamisesta sekä kuvaamisesta vastaa se, kenellä ei ole päävastuuta tuokion ohjaamisesta. Sovimme, että tuokiot kirjataan aina tuokion jälkeen, jolloin tuokion tapahtumat ovat vielä selkeästi mielessä. Kirjaamisiamme tulemme hyödyntämään tuokioiden arvioinneissa ja niiden avulla pystymme huomaamaan ne asiat, jotka olisivat voineet kaivata muutosta. Kuvia tulemme esittelemään ohjauskertojen viimeisellä kerralla sekä käyttämään produktiosta syntyvän oppaan elävöittämisessä.

6.4 Liikennekasvatustuokioiden ideointi ja valmistelu

Aloitimme liikennekasvatustuokioiden ideoinnin laajasta teoriakokonaisuudesta, jota lähdimme purkamaan teemoiksi kahdeksalle ohjauskerralle. Produktion pohjaksi saimme paljon tietoa muun muassa Liikenneturvan internetsivuilta sekä Vilén ym. (2006) Lapsuus erityinen elämänvaihe -kirjasta. Tuokioiden teemat muodostuivat niin, että niiden sisällöissä edetään liikennekasvatuksen peruskäsitteistä konkreettiseen liikenneopetukseen. Teemat syntyivät yhteisen keskustelun lastentarhanopettaja Anna-Liisa Laatikaisen (2010) kanssa sekä teorian tutustumisen tuloksena. Kuten neljännessä Liikennekasvatus-kappaleessa todetaan, lasten liikenneopetus täytyy aloittaa perusteista muun muassa milloin ja missä heijastimia käytetään ja mitä tehdään ennen tienylitystä. Lapselle tulee opettaa aina yksi asia kerrallaan ennen uuden opettelemista ja aikuisen malli korostuu opetuksessa, niin kuin Liikenneturvan internetsivuilta selviää. Kirjalli-

suuden ja keskusteluiden myötä ohjauskerrat muodostuivat seuraavista teemoista:

- toisiimme ja liikenteeseen tutustuminen
 - o tavoitteet: tutustuminen, liikennekäsitteen avaaminen leikin ja pelien avulla
- liikenneaiheen muovailua taikataikinasta
 - o tavoitteet: omannäköisen liikennevälineen askartelu, liikenteen käsittely ja avaaminen musiikin avulla
- maalaaminen ja heijastimet
 - o tavoitteet: heijastimen käytön merkityksen oppiminen, lapsen oppimisen tukeminen kuvien avulla
- jalankulkijana liikenteessä
 - o tavoitteet: heijastimen käytön merkityksen kertaaminen, lapsen oman kehon mittasuhteiden hahmottaminen suhteessa liikenteeseen
- poliisin vierailu
 - o tavoitteet: tuoda koko lapsiryhmälle tietoa liikenteestä ja siellä liikkumisesta
- turvallinen liikkuminen liikenteessä ja heijastimien käyttö
 - o tavoitteet: läpikäytyjen liikennesääntöjen kertaaminen, jalankulkijan roolin hahmottaminen ja ymmärtäminen
- liikenteessä liikkuminen
 - o tavoitteet: liikkuminen liikenteessä jalankulkijana, opittujen asioiden toteuttaminen käytännössä
- liikennenäyttely
 - o tavoitteet: yhdessä opittujen asioiden kokoaminen yhteen, koko päiväkodin mahdollisuus päästä osalliseksi liikennetuokioiden sisältöön

Alussa painotimme keskinäistä tutustumista sekä ryhmäytymistä. Lasten mukana oleminen ja se, että lapsilla on turvallinen olo työskennellä ryhmässä, on lapsen oppimisen kannalta oleisia asioita. Pyrimme aina kuuntelemaan ja kunnioittamaan jokaista lasta omana itsenään. Sillä Kalliala (2009, 11) toteaa kuuntelevan ja lasta kunnioittavan ilmapiirin auttavan lasta parhaiten toteuttaa itse-

ään. Ryhmän ohjauksen alkuvaiheessa on myös oleellista huomioida tila, aika sekä ryhmän koko. Toiminnan tulisi tuottaa lapselle onnistumisen elämyksiä ja vahvistaa lapsen itsetuntoa, kuten Tuomisto (2001, 68) kirjoittaa teoksessaan Kohtaamispaikkana lapsuus – vuoropuhelua lapsen maailmasta.

Ennen projektimme alkua otimme yhteyttä sähköpostitse Helsingin eteläisen poliisipiirin lähipoliisiin vanhempaan konstaapeliin, Kirsi Säckiseen (2010). Sovimme hänen kanssaan vierailusta päiväkotia Mariaan syksyn 2010 aikana. Tarkoituksena oli, että hän tulisi kertomaan liikenteestä ja liikkumisesta koko Väinämöisten ryhmälle. Halusimme siis poliisin kautta esitellä meidän pienryhmäsämme käsiteltäviä aiheita koko lapsiryhmälle ja samalla jakaa liikennetietoutta kaikille, mikä oli myös yksi produktiomme tavoitteista. Sähköpostissa kerroimme projektimme sisällöstä ja niistä aiheista, joita tulisimme käsittelemään lasten kanssa.

Luovien menetelmien käyttöä suunnitellessamme otimme huomioon saatavilla olevat materiaalit sekä käytössämme olevat tilat. Jokaiselle ohjauskerralle kirjoitimme selkeän ja yksityiskohtaisen toimintasuunnitelman, joka sisälsi myös meidän keskinäisen työnjaon sekä ohjauskerran tavoitteet. Niin kuin kolmannessa Lapsi ryhmän ohjaaminen - kappaleessa selviää, on oleellista, että ryhmää ohjaavilla aikuisilla on yhteinen näkemys ohjaustilanteesta ja molemmat tietävät omat vastualueet ja miksi mitään tehdään. Etukäteen hyvin suunniteltu työnjako mahdollistaa myös tarvittaessa spontaanin toiminnan. Lähetimme toimintasuunnitelmat aina muutama päivä ennen jokaista ohjauskertaa sekä päiväkotia Marian yhteyshenkilölle että opinnäytetyömme ohjaajille kommentoitavaksi.

Ennen jokaisen ohjauskerran alkua menimme päiväkotiin noin puoli tuntia aikaisemmin valmistelemaan toimintaa. Vilén ym. (2006, 219) kirjoittaa kirjassaan, että lapset eivät saisi joutua odottamaan liikaa ja olemaan paikallaan, vaan heidän tulisi saada aktiivisesti toimia. Valmisteluissa oli siis tärkeää huomioida, että kaikki materiaalit asetettiin helposti saataville sekä lasten ulottuville. Tällä pyrimme minimoimaan turhan odottamisen sekä mahdollistamaan toiminnan sujuvuuden. Näin pystyimme myös keskittymään olennaiseen, eli saatavilla olemi-

seen, lasten kuuntelemiseen ja tarvittaessa heidän avustamiseensa, joiden Kallialan (2009, 25) mukaan tulisi korostua aikuisen roolissa lapsiryhmän ohjaustilanteissa. Laitoimme esille myös ohjauskertalaskurin sekä arviointia varten ”tunneilomastotaulun”. Kävimme joka ohjauskerran alussa ohjauskertalaskurin läpi lasten kanssa, jotta kaikille olisi selvää milloin työskentely kanssamme päättyy.

Toiseksi viimeisellä kerralla kävimme liikkumassa konkreettisesti liikenteessä, koska todelliset tilanteet auttavat lapsia paremmin sisäistämään tuokioilla opittuja asioita. Olisimme toivoneet, että olisimme voineet käydä muutamaan kerran tutustumassa konkreettisesti liikenteeseen, mutta päiväkodin tilanteen vuoksi tämä ei mahdollistunut. Produktio olisi vaatinut myös enemmän aikaa tai ohjauskertoja, jotta olisi ollut mahdollista käydä toisen kerran liikkumassa liikenteessä. Koemme kuitenkin, että edes tämän yhden kerran aikana lapsille konkretisoitui liikennetuokioiden aiheet. Liikenteessä liikkuminen laittoi heidät pohtimaan sekä havainnoimaan ympäristöään uudella tavalla. Produktion aikana kehotimme päiväkodin henkilökuntaa liikkumaan mahdollisuuksien mukaan liikenteessä lasten kanssa.

Viimeisen ohjauskerran eli liikennenäyttelyn tarkoituksena oli esitellä lasten valmiit työt koko päiväkodille. Kuten viidennessä Luovat menetelmät -kappalessa useaan otteeseen todetaan, luovien menetelmien perimmäisenä tarkoituksena on tuottaa lapselle onnistumisen elämyksiä, iloa ja mielihyvää, vahvistaa lapsen itsetuntoa sekä mahdollistaa vapaan itseänsä ja tunteiden ilmaisemisen. Pyrimme tähän Einon (2003, 48) kuvailemalla tavalla eli rohkaisemalla ja kannustamalla lasta sekä rajaamalla työ niin, että jokaisen lapsen on mahdollista toteuttaa se. Lasten töiden esille laittaminen Einon (2003, 48) mukaan myös voimistaa lapsen onnistumisen iloa ja antaa lapselle kokemuksen siitä, että hänen tekemiään asioita arvostetaan.

6.5 Produktion toteutus

Liikennekasvatusprojektissamme päiväkotiki Mariassa käytimme 4–5-vuotiaista lapsista koostuneen pienryhmämme kanssa luovia menetelmiä apuna liikennekasvatusteeman käsittelyssä. Käytimme luovia menetelmiä pienryhmätoiminnassamme monipuolisesti, toimintaamme sisältyi kädentaitojen eli askarteleminen, piirtämiseen ja maalaamisen lisäksi myös musiikkia ja liikuntaa. Kahdeksan ohjauskertamme aikana pelasimme itse askarrettua muistipeliä, muovailimme taikataikinaa, askartelimme heijastimet ja väritimme väritystehtäviä sekä askartelimme ja maalasimme omakuvat. Kädentaitoihin painottuneen toiminnan lisäksi leikimme myös liikenneaiheisia leikkejä, kuuntelimme liikenneaiheisia lastenlauluja sekä ulkoilimme päiväkodin lähiympäristössä. Luovien menetelmien käyttöä suunnitellessamme otimme huomioon päiväkodin käytännöt sekä toiveet pienryhmätoiminnasta päätyen kahdeksan lapsen pienryhmään, jossa lapset olivat iältään 4–5-vuotiaita (Päiväkotiki Marian varhaiskasvatussuunnitelma i.a.).

Pyrimme käyttämään lasten kanssa luovia menetelmiä monipuolisesti ja heidän ikä- ja taitotasoon vastaavasti päiväkodin fyysisen ympäristön tarjoamissa puitteissa. Askartelu-, maalaus- ja piirustustehtävät suunniteltiin niin, että ryhmän pienimmätkin, 4-vuotiaat, pystyivät osallistumaan niihin aikuisen avulla. Päiväkotiki Marian varhaiskasvatussuunnitelmassa (i.a.) painotetaan lapsen mahdollisuutta kokeilla ja harjoitella erilaisia luovia menetelmiä sekä erilaisten materiaalien ja työtapojen käyttöä. Liikennekasvatusprojektissamme huomioimme eri työmenetelmien käytön lisäksi eri materiaalien käytön, mikä toi vaihtelua ohjauskertoihin ja piti yllä lasten mielenkiintoa kädentaitopainotteiseen toimintaamme.

Liikenneteemojen käsittelyssä kiinnitimme huomiota erityisesti lasten ikä- ja taitotasoon sekä päiväkodin sijaintiin vilkkaasti liikennöidyllä alueella. Liikenneteemoista keskustellessamme pyrimme jättämään tilaa lasten kysymyksille, ja lapset saivat myös kertoa omia kokemuksiaan liikenteessä liikkumisesta. Käsitellessämme eri teemoja, käsitelimme aina yhden teemaan kerrallaan loppuun

ennen toiseen teemaan siirtymistä ja kiinnitimme huomiota yksinkertaisiin ohjeisiin ja perusteluihin (Liikenneturva 2008a).

Olennaisena osana luovien menetelmien käyttöä liikennekasvatusprojektissamme oli loppunäyttely, jossa työt laitettiin esille päiväkotiin ja myös vanhemmilla oli mahdollisuus käydä niitä katsomassa. Jokainen ohjauskerroille osallistunut lapsi sai myös oman kansion, jossa hän sai viedä omat työnsä muistoksi kotiin näyttelyn jälkeen. Pidimme loppunäyttelyä tärkeänä, sillä se oli ohjauskerrojemme loppuhuipennus ja opinnäytetyöprojektimme konkreettinen tuotos. Se myös vahvisti lasten kokemusta siitä, että heidän tekemiään töitä arvostetaan ja näin lapset oppivat arvostamaan myös toistensa tekemiä töitä. Loppunäyttelyssä jaoimme lapsille jalankulkijakortit, joka sisälsi lapsen kuvan ja nimen sekä diplomin (liite 2), jossa kerrottiin lapsen osallistuneen liikennekasvatusohjaukseen.

6.6 Liikennekasvatustuokioiden arvioinnit

Leikki ja tutustuminen

Ensimmäiseen ohjauskertaamme osallistui seitsemän lasta, sillä yksi lapsista ei ollut tuona päivänä päiväkodissa. Lapsista kuusi oli 5-vuotiaita ja yksi 4-vuotias. Kerhokerta kesti suunnitellusti hieman reilun tunnin, mikä oli mielestämme aivan riittävä aika, sillä loppuajasta lasten keskittyminen alkoi hieman herpaantua. Alussa huomasimme, että joitain lapsia jännitti tulla mukaan ryhmään, mutta ohjauksen edetessä jännitys unohtui ja lasten omat persoonat pääsivät tulemaan esille. Alun nimileikki sujui hyvin, lapset osasivat kertoa hyvin ja kekseliäästi asioita valitsemistaan kuvista, lisäksi he kertoivat nimensä ja ikänsä. Peli-en aikana jaoimme ryhmän puoliksi, niin että toisella oli neljä lasta ja toisella viisi. Viiden hengen ryhmä tuntui kuitenkin hiukan liian isolta lautapelin pelaamiseen, sillä oman vuoron odottaminen ei meinannut kaikilta sujua kovinkaan rauhallisesti. Ryhmän pojat pitivät kovasti palapelien kokoamisesta, vaikkakin jotkut niistä olivat melko haastavia. Peli-en avulla opettelimme liikennemerkkejä, liikenteessä liikkumisesta sekä keskustelimme liikennesäännöistä.

Pelitilanne sujui kokonaisuudessaan hyvin, vaikka välillä ryhmässä oli liikaa meteliä ja hälinää, kun pelinsä jo valmiiksi saaneet lapset eivät olisi jaksaneet odottaa muita. Jälkikäteen ajateltuna, ne ketkä olivat saaneet pelin nopeasti valmiiksi, olisi pitänyt etukäteen miettiä jotain muuta tekemistä, esimerkiksi vapaata piirtämistä. Tämä olisi säilyttänyt pelitilanteen rauhallisena loppuun asti. Lapset tuntuivat tykkäävän peleistä ja mielestämme tämänlainen tapa opettaa liikennekasvatusta on hyvä, koska lapset pääsevät tekemisen lomassa oppimaan. Lopuksi leikimme liikennevalohippaa, jossa kerrattiin eri liikennevalojen merkitystä, ja jossa lapset saivat liikkua ja purkaa energiaa. Loppuleikkimme oli hyvä lopetus, koska huomasimme, että lapset alkoivat väsyä tunnin loppupuolella.

Hippaleikin jälkeen istuimme vielä alas ja kävimme tunnetaulun avulla läpi sitä, mitä mieltä lapset olivat toiminnasta. Kolme lasta piti toiminnasta erittäin paljon, kolme paljon ja yksi osoitti kuvaa ”vihainen”, koska hän ei ollut jaksanut juosta hippaleikissä. Jätimme liikennelautapelin, muistipelin ja hippaleikin ”liikennevalot” päiväkotiin, jotta myös muut lapset voisivat käyttää niitä myöhemmin. Hyvän etukäteisvalmistelun ansiosta meidän ei tarvinnut missään vaiheessa poistua tuokiosta, vaan pystyimme olemaan koko ajan lapsiryhmässä läsnä. Tavarat olivat käsien ulottuvilla, joten saimme rauhassa keskittyä olennaiseen.

Tuokio sujui mielestämme kaiken kaikkiaan suunnitelmien mukaan ja pysyimme aikataulussa. Kun lapsiin tutustuu enemmän, niin pystymme paremmin ennakkoimaan erinäisiä tilanteita sekä huomaamaan jokaisen yksilölliset tarpeet. Työkokemuksestamme on kuitenkin paljon apua. Huomasimme heti, että ryhmänhallintataidoistamme, eri tilanteiden hahmottamisesta ja ennakkoinnista sekä tilanteisiin tarttumisesta on paljon hyötyä, kun lähtee ohjaamaan aivan uutta lapsiryhmää. Tuokiolle laatimamme tavoitteet toteutuivat, erityisesti tavoitteemme tutustua toisiin onnistui hyvin ja tuntui siltä, että ryhmässä onnistuttiin luomaan turvallinen ja hyvä ilmapiiri.

Kädentyöt ja taikataikina

Sanonta ”hyvin suunniteltu on puoliksi tehty” kuvastaa mielestämme hyvin mei-

dän työskentelyperiaatettamme produktion toteuttamisessa. Olimme paneutuneet työhön ja siihen, mitä haluamme tällä kertaa tuoda lapsille. Hyvät etukäteisvalmistelut edesauttavat valtavasti sekä tuovat ohjaajille turvaa ja varmuutta ohjata tuokiota.

Aloitimme jo ensimmäisellä kerralla tutuksi tulleella nimileikillä, koska lapset toivoivat sitä sekä leikimme uutta leikkiä, jossa lankarullaa kieritetään leikkijältä toiselle samalla kun sen lapsen nimi sanotaan, jolle rulla vieritetään. Uusi alkuleikki tuntui olevan vielä hieman liian haastava lapsille. Tutustumisleikin jälkeen kertosimme vielä kuvat liikennemerkeistä, jotka kävimme läpi ensimmäisellä kerralla. Huomasimme, että lapset olivat erittäin nopeasti oppineet jopa aivan uudetkin ja hieman vaikeammat liikennemerkit.

Tällä kertaa muovailimme liikenteeseen liittyviä esineitä taikataikinasta. Lapset pitivät muovailusta ja he jaksoivat keskittyä siihen hyvin. Muovailun aikana keskustelimme samalla niistä asioista, joita lapset olivat muovailemassa. Jälkikäteen ajateltuna olisimme voineet antaa muovailuun vieläkin selkeämmät ohjeet, tyrmäämättä kuitenkaan lapsilähtöisyyttä ja lasten omaa näkemystä, sillä osa lapsista halusi muovailla ja muovailikin jotain aivan muuta, kuin liikenteeseen liittyviä esineitä esimerkiksi pitsan tai raketin. Oli myös haastavaa saada esineet muovailtua sopivan paksuiksi, jotta ne irtoaisivat alustasta ehjänä ja kestäisivät vielä kuivattamisen. Taikataikina osoittautui näin ollen käytössä haastavaksi materiaaliksi, ja esimerkiksi muovailuvaha tai savi saattaisi olla lapsille helpompaa käsiteltävää. Kaikki lapset osallistuivat kuitenkin innoissaan toimintaan ja he kertoivat runsaasti omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan liikenteestä ja siellä liikkumisesta.

Taikataikina-muovailun jälkeen jotkut lapsista joutui hieman odottelemaan muiden valmistumista. Tähän olisi ollut hyvä etukäteen miettiä jotain pientä tekemistä. Muovailun jälkeen valitsimme lasten liikenneaiheiselta cd-levyltä yhden kappaleen, jonka mukana lapset ja me ohjaajatkin saimme vapaasti liikkua ja tanssia. Lapset pääsivät myös esittelemään itse keksimiään tanssiliikkeitä, josta lapset pitivät kovasti. Totesimme ensimmäisellä kerralla, että loppuun on hyvä saada jotain reipasta liikettä ja tuokion alkuun kaikki keskittymistä vaativa teke-

minen. Näin lapset jaksavat olla toiminnassa mukana alusta loppuun.

Tällä kerralla yritimme rohkaista ja kannustaa lapsia osallistumaan, vaikka he eivät aina tietäisikään vastausta, esimerkiksi annoimme vinkkejä, kysyimme jokaiselta lapselta ja annoimme aikaa pohtia sekä vastata. Lapsilta saatu palautte tunnetaulun avulla oli joko ”todella iloinen” tai ”iloinen”. Tämä antoi meille motivaatiota sekä vinkkejä tuleville ohjauskerroille. Kokonaisuudessaan tälle ohjauskerralle asettamamme tavoitteet toteutuivat kohtalaisesti, ainoastaan tavoitteemme ”omannäköisten liikennevälineiden askartelu taikataikinasta” toteutui toivottua huonommin materiaalivalinnastamme johtuen.

Maalaaminen ja heijastimet

Kolmas ohjauskerta alkoi melko ikävästi, koska edellisellä kerralla tekemämme taikataikina taideteokset olivat hajonneet pahasti kuivuessaan eli monet esineistä olivat olleet liian ohuita sekä niiden säilytys hieman huolimattontaa. Esineet olivat sen verran pahasti vaurioituneet, että jouduimme muuttamaan suunnitelmaamme niiden maalaamisesta ja selittämään lapsille, miksi emme maalaa-kaan niitä. Taikataikinaesineiden säilytykseen tulisi siis kiinnittää enemmän huomiota ja ihmettelimme, miksi päiväkodin työntekijät eivät olleet voineet huolehtia siitä, että esineet kuivuvat paikassa, jossa ne eivät ole kaikkien lasten ulottuvilla tai vaarassa jäädä lasten ja aikuisten jalkoihin.

Aloitimme kuitenkin ohjauskertamme ikävästä alusta huolimatta ja työskente-
limme tällä kerralla kahdessa pienryhmässä, joka mahdollisti lasten paremman keskittymisen työntekoon ja paremman yksilöllisen huomioimisen sekä ohjaamisen. Kenenkään lapsen ei myöskään tarvinnut turhaan odottaa ja olla ilman tekemistä. Toisessa ryhmässä lapset askartelivat itse heijastimet foliota ja kartonkia käyttäen. He saivat valita valmiista malleista sydämen, tähden tai ympyrän, tai vaihtoehtoisesti keksiä itse jonkin kuvion.

Askartelu sujui hyvin ja heijastimista tuli hienon näköisiä. Ennen heijastimien askartelua olimme lukeneet tarinan heijastimien käytöstä sekä tutkineet erilaisia heijastimia, jonka avulla lapset saivat käsityksen niiden käytön merkityksestä.

Askarteleminen alkoi kertomalla lapsille, ettei folio oikeasti heijasta, eikä sen vuoksi voi toimia oikeana heijastimena, niin kuin juuri läpikäymämme heijastimet. Tuokiossa folion tarkoituksena oli havainnollistaa heijastinta, ei toimia oikeana heijastimena. Tämä oli tärkeää kertoa myös lapsille. Asiaa voisi havainnollistaa vielä niin, että tekee huoneesta pimeän ja katsoo taskulampun avulla heijastaako folio. Heijastimien askartelussa voi hyödyntää myös muunlaista materiaalia esimerkiksi hopeapaperia, heijastinpaperia tai -tarraa. Materiaalina folio oli lapsille hieman hankalaa käsitellä, ja aikuisen apua tarvittiin folion leikkaamisessa haluttuihin muotoihin, mutta muutoin heijastimien askartelu onnistui kaikilta lapsilta hyvin.

Toinen ryhmä maalasi paperille liikenneaiheisen kuvan, jonka he saivat valita itse. Tällä kertaa annoimme ohjeet mahdollisimman selkeästi ja rajasimme aiheen liikenteeseen ja siellä nähtäviin asioihin, mikä oli hyvä, sillä tällä kertaa lapset keskittyivät selkeästi ainoastaan liikenteeseen liittyvien teemojen maalaamiseen. Maalaamisessa hyödynsimme eri liikennemerkkien ja kirjan kuvia, jotta lapset saivat ideoita ja viitteitä, mitä lähteä maalaamaan.

Jätimme alun perin suunnittelemamme loppuleikin pois, seuraavalle kerralla, ja siirryimme taas lopuksi piiriin palautteen keräämistä varten. Tällä kertaa palaute lapsilta oli todella positiivista, kaikki osoittivat kuvaa ”todella iloinen”. Palaute kertoi meille, että onnistuimme hyvin, vaikka jouduimmekin muuttamaan alkupeleistä suunnitelmaamme melko paljon. Oli kiva, että myös uusi tyttö pääsi ryhmään mukaan ja hän osallistui rohkeasti kaikkeen toimintaan. Koimme, että ohjauskerralle asettamamme tavoite ”heijastimien käytön merkityksen oppiminen” toteutui erittäin hyvin, sillä heijastimien käyttö herätti runsaasti keskustelua ja niiden askartelun kautta lasten oma kiinnostus heijastimen käyttöön heräsi.

Jalankulkijana liikenteessä

Neljännellä kerralla meitä oli pieni ryhmä, neljä lasta ja Väinämöisten ryhmän lastentarhanopettaja Anna-Liisa Laatikainen, joka oli seuraamassa ohjausker-taamme. Aloitimme katsomalla Lasten liikennekirjasta kuvia liittyen heijastimien käyttöön. Juttelimme, siitä milloin heijastimia tulisi käyttää ja mihin ne tulisi oi-

keaoppisesti kiinnittää, jotta jalankulkija näkyisi liikenteessä. Tämän jälkeen piirsimme lasten vartalon hänen ääriviivoja myöten isolle paperille, jonka lapsi sai maalata oman näköiseksi. Lapset piirsivät hyvin oman näköisiä ja erilaisia kuvia. Kuviin lapset paneutuivat huolella ja osasimme ohjaajani seurata toimintaa sivusta, emmekä puuttuneet lasten työskentelyyn.

Loppuleikkinä leikimme liikennevalohippaa jalankulkijoiden liikennevaloilla, jota ennen olimme keskustelleet niiden merkityksestä ja mitä ne merkitsevät jalankulkijalle. Lapset olivat innokkaasti mukana leikissä, siinä sai kunnolla liikkua, ja he pitivät tästä leikistä kovasti. Teimme myös lasten kanssa tehtävän jalankulkijaliikennevaloihin liittyen.

Totesimme, että neljälle lapselle suunnittelemamme toiminta onnistui todella hyvin ja jokaisella oli koko ajan tekemistä sekä riittävästi tilaa toteuttaa näkemystään. Tuokio olisi voinut kuitenkin osoittautua melko kaoottiseksi, jos paikalla olisi ollut kaikki kahdeksan lasta. Meidän olisi pitänyt etukäteen paremmin ottaa huomioon käytettävä tila ja töiden suuruus. Mutta ryhmän pieni koko takasi sen, että hankaluuksia ei päässyt tällä kertaa missään vaiheessa syntymään, mutta tulevaisuutta ajatellen on hyvä ottaa asia kuitenkin huomioon ja miettiä erityisesti käytettävissä olevan ajan rajallisuutta suhteessa tekemisen määrään.

Suunnitelmamme oli hyvä muuten kaikin puolin. Siinä oli huomioitu jokainen lapsi, ja oli hyvä, että osasimme varata lisätehtävän odotusajaksi. Toiminta pysyi myös lapsilähtöisenä koko ohjauksen ajan, esimerkiksi lapset saivat itse päättää missä asennossa on paperilla, millaisilla maaleilla maalaa kuvansa sekä minkä väriseksi. Kannustimme ja rohkaisimme, emmekä tyrmänneet lasten ajatuksia ja työskentelyä. Ohjaaminen oli mielestäni molemmilta rauhallista. Olimme hyvin etukäteen jakaneet, mitä kumpikin tekee, mikä takasi sujuvan työskentelyn. Maalaamisen aloittamisessa olisi pitänyt huomioida maalien ottaminen lasten lähelle ja tasolle heti alussa, joka olisi helpottanut maalaamisen aloittamista.

Lapsilta saatu palaute ohjauksen jälkeen oli erittäin positiivinen ja jokainen lähti nauravaisin mielin tuokiolta. Ohjauksen jälkeen pyysimme palautetta lastentarhanopettaja Anna-Liisa Laatikaiselta (2010). Palautteessaan hän toi

esille liikennekasvatuksen merkityksen Helsingin keskustassa sijaitsevassa päiväkodissa, sekä sen, että liikennekasvatus tulisi aloittaa jo ennen esiopetusikää. Hän antoi palautetta myös seuraamansa ryhmätilanteen rauhallisuudesta ja sujuvuudesta, sekä siitä, että hänen näkökulmastaan lapset olivat kiinnostuneita liikenneaiheesta ja osallistuivat aktiivisesti tuokioon.

Palaute oli siis kokonaisuudessaan hyvin positiivista ja me koemme tärkeäksi sen, että päiväkodin taholta opinnäytetyömme aihetta ja tavoitteita pidetään myös tärkeinä. Olisi varmasti ollut hyvä, että tällä arvioitavalla kerralla olisi ollut enemmän lapsia mukana, jotta toiminnasta olisi saanut hieman laajemman kuvan, mutta toisaalta taas tällä kerralla lasten yksilölliselle ohjaamiselle oli tilaa ja aikaa enemmän, kuin edellisillä kerroilla on ollut. Heijastimien käytön kertaamiselle lasten kanssa oli riittävästi aikaa ja lapset selvästi pitivät siitä, että he saivat itse tekemänsä heijastimet näkyville.

Poliisin vierailu

Konstaapeli Kirsi Säkkinen (2010) vieraili päiväkotiki Mariassa kertomassa lapsille liikenteestä ja siellä liikkumisesta. Paikalla oli lähes koko Väinämöisten ryhmä, ryhmän aikuiset sekä me ohjaajat. Poliisi (2010) kertoi lapsiryhmälle ensin työstään, sen jälkeen hän kävi lasten kanssa läpi liikennemerkkejä ja liikennevaloja, suojatien ylitykseen liittyviä asioita sekä heijastimen käytön tärkeyttä. Lopuksi kaikki lapset saivat omat heijastimet mukaan ja pupu piirustuksen, jossa puput olivat ylittämässä jalankulkutietä. Konstaapeli toi toisinsanoin koko ryhmän tietouteen meidän pienryhmä tuokiot hieman tiivistetyssä muodossa, niin kuin tämän kerran tavoitteena oli.

Konstaapeli otti hyvin kontaktia lapsiin sekä antoi heidän kysellä ja kommentoida asioita. Yhdessä tehtävässä hän otti ryhmästä kaksi lasta näyttämään, miten suojatie tulisi ylittää. Tämän kautta lapset saivat konkreettisesti nähdä poliisin ohjauksessa, miten tie tulisi ylittää. Lapset tuntuivat olevan erittäin innostuneita sekä halukkaita keskustelemaan konstaapelin kanssa sekä kertomaan omista kokemuksistaan. Mielestämme konstaapelin vierailu oli ikätasoista ja lapsille sopiva. Poliisi antoi lapsille aikaa, kuunteli heitä sekä pyrki vastaamaan mahdol-

lisimman monen kysymykseen.

Mielestämme olisimme voineet vielä hieman paremmin olla tietoisia siitä, mitä poliisi tarkalleen aikoi kertoa lapsille. Koimme kuitenkin, että poliisi toimi lapsilähtöisesti ja tärkeintä oli, että poliisi sai rauhassa kertoa koko ryhmälle liikenteessä liikkumisesta. Konstaapelin vierailun jälkeen me ohjaajat huomasimme, että olemme osanneet tuoda lasten tietouteen aivan oikeita ja oleellisia asioita. Tämä antoi meille luottamusta ja kannustusta omaa työskentelyämme ajatellen sekä tunteen siitä, että olemme osanneet opettaa lapsille tärkeimmät asiat.

Turvallinen liikkuminen liikenteessä ja heijastimien käyttö

Tämän kerran suunnitelman jouduimme suunnittelemaan hieman uudestaan, sillä neljännellä kerralla oli ollut vain muutama lapsi paikalla, joten kaikki eivät olleet paikalla askartelemassa omaa kuvaansa. Päätimme, että tällä kerralla teemme kaikki kesken olevat askartelut valmiiksi. Näin jokainen lapsi saa tehtyä työt, jotka olimme suunnitelleet näille liikennekasvatustuokioille.

Aloitimme kerran keskustelemalla ja muistelemalla edellisen kerran poliisin vierailusta, josta lapset olivat pitäneet kovasti. Keskustelun jälkeen jaoimme lapsille jalankulkijakorttitehtävän ja kävimme sen läpi yhdessä heidän kanssaan. Lapset saivat miettiä tehtävässä kuvattuja tilanteita, valita kahdesta vaihtoehdoista oikean sekä perustella vastauksen. Mielestämme tehtävän tekeminen sujui hyvin, lapset keskittyivät tehtävän tekemiseen ja keksivät hyviä perusteluita vastauksilleen. Koimme tehtävän ikätasoiseksi ja tärkeää oli, että jokaiselle lapselle suotiin mahdollisuus vastata tehtävään. Tämänlainen tehtävä on selkeästi hyvä tehdä näin loppuvaiheeseen, sillä lapset ovat jo opetelleet monia liikenteeseen liittyviä asioita.

Vaikka tällä kerralla oli paljon erillisiä töitä ja se vaati meiltä ohjaajilta tarkkaa etukäteissuunnitelmaa sekä valmistautumista, onnistuimme mielestämme saavuttamaan tavoitteemme. Jokaisella lapsella oli koko ajan jokin työ ja jokainen sai tehtyä heiltä puuttuvat tehtävät. Hyvä valmistautuminen ohjaukseen takasi meiltä mutkattoman lasten ohjaamisen. Koimme, että lapsille ei tullut tunnetta,

etteivät he tiedä mitä tehdä, eikä heitä haitannut, vaikka oli monia erillisiä töitä. Tämänlainen työskentely ja monien tavoitteiden toteuttamisen mahdollistaminen vaati kuitenkin meiltä ohjaajilta selkeän työnjaon ja meidän molempien työpanoksen. Tuokiota ei olisi voinut ohjata vain yksi ohjaaja.

Mielestämme tämänlaista tuokiota ei kannata pitää, jos se on mahdollista välttää, sillä jokaisen lapsen yksilöllinen huomioiminen sekä ohjaaminen voi helposti kärsiä. Itse koimme kuitenkin, että oli tärkeää suoda mahdollisimman monelle lapselle mahdollisuus tehdä tuokioihimme liittyvät työt. Pääsimme aloittamaan päiväkodin oman aikataulun vuoksi ohjauksetamme myöhässä, joten lopussa meille tuli hieman kiire, kun päiväkodin henkilökunta olisi tarvinnut salin käyttöönsä ja yhden ryhmämme lapsista apulaiseksi.

Tavoitteita oli tällä kerralla runsaasti ja onnistuimme ne tavoittamaan. Kiireen tuntu tuokion lopussa häiritsi kuitenkin niin meidän ohjaajien kuin lasten työskentelyä. Me olisimme voineet vielä hieman paremmin valmistella tuokion kulku. Koimme kuitenkin, että tämä olisi jo vaikuttanut lapsiin niin, että heistä olisi tullut levottomia. Tämänlaisten tavoitteiden saavuttaminen vaatii aikaa, että kaikki tavoitteet ovat mahdollista toteuttaa. Tämän vuoksi mielestämme ei ollut oikeudenmukaista, että meille ei annettu riittävästi aikaa ryhmän ohjaamiseen, sillä päiväkodilta oli kuitenkin ilmoitettu, että kyseinen päivä ja aika sopivat heille.

Liikenteessä liikkuminen

Tällä kerralla lähdimme kävelemään päiväkodin lähiympäristöön kuuden lapsen ja yhden ryhmän aikuisen kanssa. Olimme etukäteen tutustuneet lähiympäristöön ja miettineet valmiiksi reitin, joka olisi sopivan pituinen lasten kanssa kuljettavaksi. Kävelimme noin puolen tunnin ajan päiväkodin lähiympäristössä, välillä pysähtyen ja lasten kanssa jutellen. Liikenteessä liikkuminen herätti paljon keskustelua lapsissa ja kävimme yhdessä läpi matkalla näkyviä liikennemerkkejä, liikennevaloja ja liikennevälineitä. Kyselimme aina välillä myös kysymyksiä ja liikennemerkkien merkityksiä lapsilta, ja pohdimme miten on hyvä kävellä vilkkaiden autoteiden vieressä. Seutu oli lapsille todella tuttua, joten he tunsivat hyvin ympäristön, jossa kävelimme.

Päiväkodin pihaan päästyämme kävimme liikennepassit läpi ja täytimme ne lasten kanssa. Keskustelimme lasten kanssa, mitkä merkit näimme ja mikä jäi näkemättä. Kaiken kaikkiaan liikenteessä liikkuminen oli hyvä idea teoriakertojemme lisäksi, sillä lapset tuntuivat muistavan hyvin heidän kanssaan läpikäytyjä liikennesääntöjä ja he olivat valppaita ja ikinä nähden taitavia liikenteessä liikkujia. Huomasimme, että lapset olivat todella oppineet ja sisäistäneet opettamiamme asioita. Kävely olisi voinut kestää hieman pidempäänkin, mutta kylmän sään vuoksi päätimme, että noin puoli tuntia riitti.

Muutimme alkuperäistä suunnitelmaamme niin, että jaoimme liikennepassit vasta takaisin päiväkodille päästyämme. Tämä mielestämme mahdollisti sen, että lapset keskittyivät paremmin liikenteeseen ja siellä nähtäviin sekä koettaviin asioihin. Ohjaaminen osoittautui hieman hankalaksi liikenteen seassa ja parijonossa kulkiessa. Olisimme voineet vielä hieman enemmän pysähtyä, keskustella, kysellä ja pohtia asioita lasten kanssa. Tuntui kuitenkin, että lapset saivat ideasta kiinni, miksi lähdimme liikenteeseen liikkumaan ja he saivat kysymyksiinsä vastauksia. Kehotimme lapsia kävelemään vanhempiansa kanssa liikenteessä ja keskustelemaan sekä kyselemään myös heiltä.

Tämän kerran tavoitteet kuitenkin täyttyivät. Pohdimme kuitenkin, että vaihtoehtona tämänlaisen tuokion tekemiselle voisi olla lapsiryhmän jakaminen vielä pienempiin ryhmiin, jolloin yksi ohjaaja olisi esimerkiksi neljää lasta kohden. Ryhmät voisivat kiertää saman reitin, mutta esimerkiksi eripäin. Meidän tuokiossamme tämä ei ollut mahdollista, sillä emme saaneet päiväkodin ryhmästä toista aikuista mukaan. Neljän lapsen ryhmissä olisi kuitenkin paremmin mahdollistunut jokaisen lapsen äänen kuuluminen ja huomioiminen. Liikennepassit olivat hyvä tapa hieman testata lapsia ja katsoa, kuinka tarkkaavaisia he olivat olleet liikenteessä. Lapset olivat olleet tietoisia ennen liikkeelle lähtöä siitä, että liikennepassit tullessaan täyttämään kävelyn jälkeen. Passit myös innostivat sekä motivoivat lapsia katsomaan ympärilleen ja keskustelemaan muun muassa liikennemerkeistä.

Liikennenäyttely

Tälle kerralla pääsivät osallistumaan kaikki Väinämöisten ryhmän lapset. Aloitimme tuokion niin, että luimme koko ryhmälle pienen sadun Karhunpoika syyskävelyllä (Trygg-Kaippinen 2008). Sadussa Risto-karhu lähti tapaamaan isoäitiään ja sadussa kerrottiin miten ja mitä kaikkea tulee muistaa, kun ylitetään suo-jatie. Tämän sadun kautta halusimme avata ryhmän lapsille meidän yhden tuokiomme tärkeimmistä opetuksista. Mielestämme satu opetti selkeästi lasten ikätasoisesti, miten ja mitä kaikkea tulee muistaa, kun liikutaan liikenteessä. Sadun avulla oli hyvä siirtyä lasten tekemiin töihin.

Jokainen lapsi pienryhmästäimme sai esitellä mitä olimme milläkin tuokiolla tehneet. Toinen ohjaajista oli tässä lasten tukena ja kertomassa tarvittaessa lisää. Tämän jälkeen jokainen ryhmän lapsi sekä aikuinen pääsi kiertämään ja katselemaan pienryhmän tuotoksia, joita lapset esittelivät innoissaan. Ujoimpia pienryhmän lapsia tuli hieman kannustaa kertomaan töistä. Tärkeää on kuitenkin suoda jokaiselle mahdollisuus kertoa töistä ja siitä, mitä olimme tehneet. Esittelyn jälkeen jätimme salin seinille kaikki työt. Näin toistenkin ryhmien aikuiset ja lapset pääsivät katsomaan sekä saamaan vinkkejä liikennekasvatustuokioiden toteuttamiseen.

Tämänlainen näyttely kokosi selkeällä ja konkreettisella tavalla pienryhmätuokiolla opettamamme asiat yhteen. Tavoitteena oli antaa jokaiselle lapselle mahdollisuus esitellä töitään ja kertoa tuokioista sekä töistään. Tämä toteutui osittain, sillä kaikki pienryhmän lapset eivät olleet paikalla. Esittelyvaiheessa oli oleellista kannustaa ja rohkaista lasta kertomaan töistä aikuisen tuen avulla. Näyttely myös esitteli hyvin koko produktiomme Väinämöisten ryhmälle. Produktiotamme olisi jälkikäteen ajatellen voinut tuoda vielä selkeämmin koko päiväkodin henkilöstön tietouteen, pyytämällä muista ryhmistä aikuisia kuuntelemaan ja katsomaan näyttelyä. Päiväkodin arki on kuitenkin monesti niin työntäyteistä ja henkilökunta kiireistä, että mielestämme näyttelyn jättäminen paikoilleen oli tässä tapauksessa paras keino tuoda ideoita esille.

6.7 Liikennetuokiosta saamamme palaute

Saimme palautetta seitsemältä pienryhmään osallistuneelta lapselta ja kahdelta Väinämöisten ryhmän aikuiselta, lastentarhanopettajalta ja lastenhoitajalta. Lastentarhanopettaja osallistui neljännelle ohjauskerrallemme, jolloin askartelimme omakuvat lasten kanssa. Lastenhoitaja oli mukanamme seitsemännellä ohjauskerrallamme, jolloin kävimme kävelemässä liikenteessä päiväkodin läheisyydessä.

Pyysimme palautetta sekä aikuisilta että lapsilta etukäteen tekemillämme palautelomakkeilla. Lasten lomakkeissa (liite 4) arviointi tapahtui kuvien avulla, aikuisille teimme valmiita projektiamme koskevia kysymyksiä (liite 5). Tämän lisäksi pyysimme jokaisen liikennekasvatustuokion jälkeen suullista palautetta lapsilta, palautteen annon tukena käytimme ”tunneilmasto”- taulua, jossa oli viisi erilaista tunnetta ilmaisevaa kasvokuvaa. Lapset saivat vuorotellen näyttää taulusta tuokiosta jääneen tunnetilan ja halutessaan kertoa mielipiteensä ohjauskerrasta.

Lapsilta saatu palaute oli erittäin positiivista ja ohjauskertojen jälkeisen suullisen palautteen perusteella lapset olivat aidosti pitäneet ohjauskerroista. Lopussa saamastamme kirjallisesta palautteesta selvisi, että lapset olivat alkaneet omaksua liikennekasvatuksen perusteita. Tämä ilmeni esimerkiksi liikenne-merkkien tunnistamisena sekä yksinkertaisten liikennesääntöjen muistamisena seitsemännellä ohjauskerralla, jolloin liikuimme lasten kanssa liikenteessä. Liikennetuokioiden kokonaisuudessaan lasten mielestä onnistuneita ja kuuden lapsen mielestä hyviä kirjallisen palautteen perusteella. Yksi lapsista arvioi toimintojen sisällön melko hyväksi. Palautteen perusteella ohjauskertojen pelit ja askartelut tuntuivat viiden lapsen mielestä vaikeusasteeltaan sopivia ja kahden mielestä ne olivat hieman liian vaikeita. Askarteleminen sekä alku- ja loppuleikit olivat lapsille mieluisimpia. Tunnetaulun avulla kerätyn palautteen perusteella lapset kokivat liikennetuokioiden positiivisina ja he olivat tyytyväisiä toimintaan.

Lastentarhanopettaja sekä lastenhoitaja kokivat havainnoimiensa liikennetuokioiden sisällön ja aihepiirin lasten ikätasoon nähden sopivaksi. Heidän mielestään käytännön harjoittelu eli liikenteessä liikkuminen ja liikenneaiheen konk-

reettinen käsittely on opettavaisinta ja lapset olivat motivoituneina ja innostuneina toiminnassa. Saamamme kirjallisen palautteen perusteella molemmat työntekijät kokivat lasten olevan kiinnostuneita liikenneasioista.

Työntekijät kokivat liikennekasvatuksen aiheena tärkeäksi esimerkiksi päiväkodin keskeisen sijainnin (Hietalahden torin tuntumassa, lähellä Helsingin keskustaa) sekä ympäristön vilkkaan liikenteen vuoksi. Ohjauskertoja pidettiin hyödyllisinä ja ajankohtaisina, sen koettiin opettavan myös ryhmän uusia lapsia liikkumaan isossa ryhmässä liikenteen seassa. Molempien työntekijöiden mielestä liikennekasvatustuokioiden käytännön toteutus onnistui hyvin, vaikka alussa jouduimmekin muuttamaan sovittua aikataulua. Yhteistyö koettiin joustavaksi ja sovitusta ajankohdista pidettiin hyvin kiinni. Välillä syntynyt kiireen tuntu liikennekasvatustuokioiden ohjaamisessa johtui Väinämöisten ryhmän muusta toiminnasta ja päiväkodin päivärytmistä.

Työntekijät kertoivat lasten olleen innostuneita toiminnasta ja odottaneen toimintakertoja. Lapset halusivat kertoa liikennetuokioiden asioista myös muille ryhmän lapsille ja he olivat kotona keskustelleet liikenteeseen liittyvistä asioista. Työntekijät kertoivat palautelomakkeen avulla, että päiväkodin sijainnin takia liikenneaihe tulee jatkumaan luonnostaankin koko ajan päiväkodissa. Liikennevalohippa sekä liikennepelit jäivät ”elämään” jo nyt päiväkotiin uusina menetelminä. Osa vanhemmista oli kommentoinut lasten tykkäävän tuokiosta ja vanhemmat pitivät hyvänä asiana liikennetietouden opettamista jo 4-5 -vuotiaille. Muutama vanhempi ei ollut kommentoinut tuokioita mitenkään, sillä heidän lapsensa eivät olleet osallistuneet tuokioihin säännöllisesti. Kokonaisuutena työntekijät arvioivat produktiotamme ”mahtavaksi ja monipuoliseksi kokonaisuudeksi”. Heidän mukaansa toiminnassa oli nähty paljon vaivaa ja se oli lasten ikätasoon sopivaa.

7 POHDINTA

Alusta alkaen meillä on ollut määrätietoinen ote opinnäytetyön etenemisen suhteen. Meillä on ollut yhtenevä näkemys produktion toteutuksesta, ohjauskertojen sisällöstä ja teoriaosuuden kirjoittamisesta. Olemme jakaneet vastuuta ja hyödyntäneet molempien osaamista ja aikaisempaa työkokemusta lasten kanssa. Olemme pystyneet arvioimaan toimintaamme jokaisen ohjauskerran jälkeen sekä keskustelemaan mahdollisista parannusehdotuksista ja ideoista. Koko produktion ajan meillä on ollut avoin keskinäinen vuorovaikutus ja olemme voineet pitää säännöllisesti yhteyttä työn ideoista ja ajatuksista. Meillä on ollut yhteinen käsitys ja hyvät perustelut sille, miksi haluamme edetä tietyn, hieman valtavirrasta poikkeavan aikataulun mukaan. Olemme tyytyväisiä siihen, missä tahdissa olemme edenneet opinnäytetyömme toteutuksessa. Meillä on ollut yhteinen ymmärrys siitä, että opinnäytetyön aikataulu on molemmille sopiva. Olemme voineet antaa toinen toisillemme palautetta koko prosessin ajan sekä osanneet vastaanottaa rakentavaa palautetta sekä toisiltamme että päiväkodin henkilökunnalta ja opinnäytetyömme ohjaajilta.

Teoriaosuuden runko on suunniteltu ja muokattu yhdessä. Koemme, että työskentelytapamme ja kirjoitustyyliimme ovat melko samanlaiset, mikä on helpottanut projektin toteuttamista ja teorian kirjoittamista. Meillä oli riittävästi aikaa teorialiedon hankkimiseen ja itse produktion toteuttamiseen. Teoriatietoa oli hyvin saatavissa. Lähdemateriaali oli produktiota tukevaa ja monipuolista, ja siitä oli hyötyä opinnäytetyömme kaikissa vaiheissa: käytännön produktion suunnittelussa sekä teoriaosuuden kirjoittamisessa. Mielestämme teorian ja käytäntö tukevat toisiaan, mutta vuoropuhelua niiden välillä voisi olla vieläkin enemmän. Valitsemaamme kohderyhmää, 4–5-vuotiaat lapset, käsittelevää lähdemateriaalia oli liikennekasvatuksen näkökulmasta melko vähän.

Ennen produktion toteuttamista olisi ollut hyvä saada enemmän tietoa lasten valmiuksista liikenneteeman käsittelyyn. Alkutapaamisessa lastentarhanopettajan kanssa saimme tietoa päiväkodin aikaisemmasta liikennekasvatuksesta sekä lasten tiedoista ja taidoista liikenteen suhteen. Olisimme voineet vielä ennen

produktion aloittamista aktiivisemmin itse kysellä Väinämöisten ryhmän lapsilta heidän tietojaan ja kokemuksiaan liikenteessä liikkumisesta. Tämä olisi auttanut lasten äänen esille tuomisessa produktion suunnitteluvaiheessa. Koemme kuitenkin, että lasten ääni pääsi kuuluviin toteutusvaiheessa heillä kerätyn palautteen avulla. Tuokioiden toteutus eteni myös lasten ehdoilla, muutimme suunnitelmaa, jos siihen näytti olevan tarvetta.

Produktion toteuttaminen sujui mielestämme hyvin saamamme palautteen ja oman arviomme perusteella. Toteutimme liikennekasvatusta luovien menetelmien avulla, mutta päähuomio oli liikennesääntöjen oppimisessa. Tuokioihimme valitsema menetelmä eli luovat menetelmät mahdollistivat lapsen heittäytymisen ja luomisen sekä liikennesääntöjen oppimisen lapsille ominaisimmalla tavalla. Menetelmä edesauttoi, että tarkkojen liikennesääntöjen opettelemisesta ei tullut lapsille liian työlästä ja vaikeaa. Koemme luovat menetelmät erittäin hyväksi keinoksi opettaa lapsille tarkkojakin liikennesääntöjä. Lasten palautteen perusteella lapset selkeästi jaksoivat sekä nauttivat uusien asioiden oppimisesta.

Jokainen suunnittelemamme ohjauskerta toteutui ja keskinäinen yhteistyömme oli mutkatonta. Yhteistyö päiväkodi Marian kanssa oli joustavaa ja sujuvaa. Välillä päiväkodin kiireiseltä tuntunut ilmapiiri vaikutti myös ohjauskertojemme toteutukseen. Esimerkiksi eräs ohjauskertamme keskeytyi päiväkodin kiireisen päiväohjelman vuoksi. Noudatimme työskentelyssä hyvää ammattietiikkaa, mikä näkyi esimerkiksi valokuvausluvan pyytämisessä lasten vanhemmilta sekä asioista tiedottamisena niin vanhemmille kuin koko päiväkodille. Huomioimme kaikessa työskentelyssämme niin päiväkodin työntekijöiden kuin lasten tarpeet ja otimme ne huomioon esimerkiksi aikatauluamme suunnitellessamme.

Koemme edistäneemme produktion kautta turvallisuutta ja vastuuta korostavia liikenneasenteita. Erityisesti vanhemman konstaapeli Kirsi Säckisen vierailu päiväkodissa korosti liikennekasvatuksen ja liikennetietouden merkitystä jo pienten lasten kohdalla. Keskityimme tuokioissa liikennekasvatuksen perusteisiin, joita käsitelimme lapsen ikätason huomioiden. Näin ollen lasten oli mahdollista oppia ja omaksua käsiteltäviä asioita sekä myös ”opettaa” niitä toisille lapsille. Korostimme keskusteluissa päiväkodin aikuisten kanssa, kuinka tärke-

ää on aikuisen malli ja osallisuus liikennekasvatuksen opettamisessa. Olisimme voineet pyrkiä saamaan enemmän päiväkotia Marian työntekijöitä mukaan liikennekasvatustuokioihin. Näin olisimme voineet vaikuttaa liikenneasenteisiin koko päiväkodin tasolla.

Suoritamme molemmat myös lastentarhanopettajan kelpoisuuden sosionomiopintojen lisäksi, minkä otimme huomioon opinnäytetyön aihetta valittaessamme. Olemme työskennelleet aikaisemmin päiväkodeissa lastenhoitajina ja olemme huomioineet liikennekasvatuksen vähäisyyden päiväkodeissa. Tästä syystä halusimme lähteä tutustumaan aiheeseen ja tuomaan sitä enemmän esille päiväkotiympäristössä.

Sosionomin ammattiin kuuluu osata arvioida erilaisia työmenetelmiä joihin myös produktiossa käyttämämme luovat menetelmät kuuluvat. Ennen produktion toteuttamista arvioimme sekä pohdimme luovien menetelmien käyttöä tarkkojen liikennesääntöjen opettelussa lasten kanssa. Ammatillisuuteemme kuuluu myös toiminnan ja ohjauksen tavoitteiden suunnittelu sekä asiakasryhmien ohjaaminen ja tukeminen. Produktiossa painotimme tuokioiden suunnittelun ja tavoitteiden asettelun tärkeyttä sekä tavoitteiden toteutumisen arviointia. Tavoitteet suunniteltiin ja asetettiin niin, että pienryhmän tarpeet ja toiveet tulivat huomioitua.

Produktiossa olemme kiinnittäneet huomiota tuokioiden suunnitelmien selkeyteen ja menetelmien käyttökelpoisuuteen. Olemme suunnitelmissa kuvanneet liikennetuokioiden teemojen etenemistä aivan perusteista haastavampiin asioihin. Kehitimme toimintaa jatkuvasti edelliseltä ohjauskerralta saadun palautteen avulla. Tuokioissa on painotettu jokaisen lapsen osallisuutta niin, että kaikkien lasten oli mahdollista toteuttaa toimintaa. Vanhemman konstaapelin Kirsi Säkkinen vierailu päiväkodissa sekä liikennenäyttely osallistivat koko Väinämöisten ryhmän lapset liikennekasvatukseen käsittelemiseen. Tärkeä osa sosionomin ammatillisuutta on myös osata muuttaa tarvittaessa tekemiään suunnitelmiaan ja kykenemään päätöksen tekoon ennakoimattomissa tilanteissa. Produktiomme toteutuksemme kyseinen ammatillinen taito osoittautui tärkeäksi, koska tilanteet muuttuivat usein meistä riippumattomista syistä.

LÄHTEET

- Aaltonen, Marjo; Ojanen, Tuija; Sivén, Tuula; Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2004. Lapsen aika. Helsinki: WSOY.
- Ahola, Katja; Grönstrand, Helena; Huhmarniemi, Leena; Peltokangas, Maija & Virtanen, Marjatta (toim.) 2007. Kodin turvaopas—suojele itseäsi ja muita. Helsinki: Suomen pelastusalan keskusjärjestö.
- Einon, Dorothy 1999. Kehittyvä ja onnellinen lapsi. Tietoa ja käytännön neuvoja vanhemmille 0-6-vuotiaan lapsen kehityksen tukemiseksi. Espoo: Weilin + Göös.
- Einon, Dorothy 2002. Lapsen hoito ja kehitys. Terve, tyytyväinen ja tasapainoinen lapsi. Helsinki: Otava.
- Einon, Dorothy 2003. Luova lapsi – kannusta lasta käyttämään luontaisia lahjojaan ja löytämään luovuuden monet muodot. Hämeenlinna: Karisto.
- Huopalainen, Minna & Koskela, Katriina 1995. Pienen kulkijan taival. Liikenneturvallisuusvihjeitä pienten lasten kasvattajille. Helsinki: Liikenneturva. Viitattu 16.8.2011.
www.liikenneturva.fi/www/fi/tilastot/.../Lasten_henkilovahingot.pdf
- Huopalainen, Minna; Saharinen, Lasse & Tarvainen Anna-Liisa 2007. Pidä pelivaraa. Jalan ja pyörällä. Tampere: Liikenneturva.
- Kalenoja, Hanna; Pöllänen, Markus & Rautiainen Jenni 2006. Lasten ja nuorten ennakoiva liikenneturvallisuustyö. Tampereen teknillinen yliopisto. Liikenne- ja kuljetustekniikan laitos. Viitattu 2.8.2011.
<http://www.tut.fi/units/ce/liku/liikenneturvallisuus/raportti60.pdf>
- Kalliala, Marjatta 2009. Kato mua. Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Yliopistopaino.
- Kaskinen, Anna-Mari 2010. Lastenmaa. Puuhat: taikataikina. Viitattu 2.9.2010
<http://www.lastenmaa.net/cgi-bin/linnea.pl?document=00010437>
- Kaukkila, Veli & Lehtonen, Elisa 2008. Ryhmästä enemmän. Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki: SMS- tuotanto.
- Kopietz, Gerit; Sommer, Jörg & Kollars, Helmut 2000. Lasten liikennekirja. Helsinki: Otava.

Laatikainen, Anna-Liisa 2010. Lastentarhanopettaja Anna-Liisa Laatikaisen palaute projektistamme. Helsinki: Päiväkotia Maria.

Lasten liikennekaupunki i.a. Viitattu 19.7.2011

http://www.lastenliikennekaupunki.fi/lapsi_liikenteessa.htm

Liikenneturva 2006. Turvauutiset päiväkodeille. 11.9.2006. Viitattu 14.5.2011.

http://www.nordicroadsafety.org/uutiskirje_vanhat/turvauutiset/2006/paivakodit_2/2_2.php

Liikenneturva 2008a. Liikennekasvatusteemat päivähoidossa: Liikenneopetus lapsille. Viitattu 1.8.2011. <http://www.liikenneturva.fi>. Liikenneturva > Liikennekasvatus > Liikennekasvatusteemat päivähoidossa > Liikenneopetus lapsille.

Liikenneturva 2008b. Liikenneturvallisuusteemat päivähoidossa: Liikenneturvan sähköinen materiaali varhaiskasvatukseen. Viitattu 4.8.2011. .

<http://www.liikenneturva.fi>. Liikenneturva > Liikennekasvatus > Liikennekasvatusteemat päivähoidossa > Liikenneturvan sähköinen materiaali.

Liikenneturva 2010. Liikennekasvatus. Liikenneturvallisuusteemat päivähoidossa. Viitattu 18.8.2010.

http://www.liikenneturva.fi/multimagazine/web/paivahoidon_liikenneturvallisuusteemat/sahkoinen_materiaali.php

Liikenneturva 2011. Liikennekasvatuksen työkalupakki–Jalankulkijana liikenteessä. Viitattu 7.8.2011.

<http://www.liikenneturva.fi/www/tyokalupakki/jalankulku/index.php>

Maunula, Juuso 2005. Eemelit, Pepit, Ninnit ja Nyytit. Pieniä ryhmiä – isoja asioita. Turku: Mannerheimin lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri.

Niiranen, Laura 2009. Kurvisen perheen liikennekirja. Helsinki: Liikenneturva.

Nykvist, Raija; From, Annina; Björkbacka, Mervi & Lintamo, Heli 2008. Liikenneopetusta lapsille. Liikenneturva. Viitattu 11.8.2011.

<http://www.liikenneturva.fi>. Liikenneturva > Liikennekasvatus > Liikennekasvatusteemat päivähoidossa > Liikenneopetus lapsille.

Opetushallitus 2010. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2010:27. Viitattu 24.7.2011. www.oph.fi >Säädökset ja oh-

jeet> Opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteet> Esiopetus-
suunnitelman perusteet 2010.

Partanen, Perry 1998. Lasten liikennekirja. Helsinki: Satusiivet-Sagovingar.

Poliisi 2011. Viitattu 29.7.2011 <http://www.poliisi.fi> > Poliisilaitokset> Helsingin
poliisilaitos>Lähipoliisi.

Päiväkoti Marian varhaiskasvatussuunnitelma i.a. Helsinki: Päiväkoti Maria.

Ruokonen, Inkeri 2009. Musiikillista oppimisympäristöä luomaan. Teoksessa
Inkeri, Ruokonen; Sinikka Rusanen & Anna-Leena Välimäki (toim.)
Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa -iloa, ihmettelyä ja tekemistä.
Helsinki: Yliopistopaino Oy, 22–29.

Salo, Arja 1999. Tavataan liikenteessä: Lasten liikennelauluja. Espoo: Laulun
taika, Liikenneturva.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010. ECTS-kompetenssit. Sosiaa-
lialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) -tutkinto. Viitattu
17.11.2011. [http://www.sosiaaliportti.fi/fi-
FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/so
sionomi_amk_tutkinto/ects_kompetenssit](http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkinto/ects_kompetenssit)

Säkkinen, Kirsi 2010. Vanhemman konstaapelin Kirsi Säkkinen vierailu päiväko-
ti Mariassa 6.10.2010. Helsinki: Päiväkoti Maria.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2011. Piste tapaturmille! -kampanja. Viitattu
19.7.2011.
[http://pistetapaturmille.thl.fi/fi_FI/web/pistetapaturmille_fi/lapset/neu
vola/pienten/liikenneymparisto](http://pistetapaturmille.thl.fi/fi_FI/web/pistetapaturmille_fi/lapset/neuvola/pienten/liikenneymparisto)

Trygg-Kaippinen, Jane 2008. Karhunpoika syyskävelyllä - satu. Viitattu
12.10.2010.
[http://www.liikenneturva.fi/multimagazine/web/paivahoidon_liikenne
turvallisuusteemat/sadut/index.php](http://www.liikenneturva.fi/multimagazine/web/paivahoidon_liikenneturvallisuusteemat/sadut/index.php)

Tuomisto, Pekka 2001. Mielekästä tekemistä turallisessa ympäristössä teok-
sessa Kohtaamispaikkana lapsuus. Vuoropuhelua lapsen maail-
masta. Helsinki: Edita.

Tutustumisleikkejä. Viitattu 2.9.2010.

www.vesaiset.fi/HTML/tutustumisleikkejä.pdf

Uusikylä, Kari 2001. Lapsen luovuus elää vapaudessa. Teoksessa Seija Karp-
pinen, Arja Puurula & Inkeri Ruokonen Taiteen ja leikin lumous-

4–8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus. Tampere: Finn lektu-
ra, 14–22.

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2005. Varhaiskasvatussuunnitel-
man perusteet. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.

Vilén, Marika; Vihunen, Riitta; Vartiainen, Jari; Sivén, Tuula; Neuvonen, Sohvi &
Kurvinen, Auli 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki:
WSOY.

Vähäkainu, Milla 2010. Liikennekasvatuksen tavoitteista. Edu.fi-sivusto
27.4.2010. Viitattu 13.5.2011.

http://www.edu.fi/turvallisuus_ja_liikenne/turvanetti/yksilon_ja_yhteiskunnan_turvallisuus/liikenne/liikennekasvatuksen_tavoitteista

LIITE 1: Opas liikennekasvatuksen toteuttamiseen 4–5-vuotiaiden kanssa

OPAS LIIKENNEKASVATUKSEN TOTEUTTAMI- SEEN

4-5-VUOTIAIDEN LASTEN KANSSA

Tässä oppaassa esittelemme ideoita liikennekasvatuksen toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa sekä tarjoamme materiaaleja liikennekasvatuksen tueksi. Opas keskittyy erityisesti 4–5-vuotiaiden lasten liikennekasvatukseen ja materiaalit ovat laadittu tämän ikäisten lasten tarpeet ja taidot huomioiden. Opas tarjoaa ohjeet kahdeksan liikennekasvatustuokion ohjaamiseen luovia menetelmiä käyttäen.

Idea tähän oppaaseen syntyi alle esiopetusikäisten lasten liikennekasvatuksen tarpeesta ja 4–5-vuotiaille lapsille tarjottavan liikennekasvatuksen vähäisyydestä. Oppaalla pyrimme innostamaan päiväkotien työntekijöitä liikennekasvatuksen toteuttamiseen sekä yhdistämään luovien menetelmien käytön liikenneteeman käsittelyyn lasten kanssa. Liikennekasvatustuokioiden ohjeissa on huomioitu tarvittavien materiaalien saatavuus päiväkodeissa sekä niiden käyttö lasten kanssa.

Oppaan lopussa on liitteenä materiaalia suunnittelun tueksi.

Iloisia hetkiä liikennekasvatuksen parissa!

Laura Mustonen ja Elisa Pajari

1. LEIKKI JA TUTUSTUMINEN

Tavoitteet:

- tutustuminen puolin ja toisin pienryhmän lasten kanssa
- liikenne- käsitteen avaamista leikin ja pelien avulla

Aika, paikka ja ryhmän koostumus:

- ohjauksen kesto on noin yksi tunti
- riittävän tilava paikka
- soveltuu pienryhmätoimintaan

Etukäteisvalmistelut:

- etsiä ja valita valmiiksi kuvat (kuvat voi leikata esimerkiksi eri lehdistä)
- erilaisten liikenneaiheisten pelien valitseminen, niin että kaikille riittää tekemistä
 - o esimerkiksi: muistipeli, palapeli ja lautapeli (jos valmiita pelejä ei löydy, niin pelit voi askarella itse. Esimerkiksi:
 - palapeli: valitse noin A4-paperin kokoinen kuva internetistä, laminoi kuva ja leikkaa kuva ”rikki” erimuotoisiin ja kokoisiin paloihin.

muistipeli: valitse muutama eri ajoneuvo, tulosta kuva kahteen kertaan ja laminoi kuvat.)

- pelien suunnittelu sekä testaaminen
- liikennevalovärien tekeminen (liimaa kolmelle eri mustalle A4-kartongille punainen, keltainen ja vihreä ympyrä)

Toiminnan eteneminen:

- Alku- eli nimileikki
 - o lapset saavat kukin valita kuvan valmiista liikenneaiheisista kuvista ja he saavat esitellä sen muille ja samalla kertoa oman nimensä
- Tutustumisleikki
 - o vatsajumppa: Leikkijät makaavat piirissä jalat kohti keskustaa. Ensimmäinen nousee istumaan ja sanoo ”Hei, minä olen Anni.” Muut leikkijät nousevat istumaan ja tervehtivät iloisesti ”Hei Anni!”. Kaikki asettuvat takaisin makuulle ja Annin vieressä oikealla puolella makaava nousee vuorostaan tervehtimään. Näin käydään kaikki leikkijät läpi järjestyksessä.
- Toiminta:
 - o liikennepelien pelaaminen ja keskustelua pelien yhteydessä liikenteessä liikkumisesta ja liikennemerkeistä
 - lautapeli
 - muistipeli
 - palapeli
- Loppuleikki:
 - o liikennevaloleikki: lapset juoksevat salissa, aikuinen/lapsi näyttää liikennevalon värejä vuorotellen. Lapset liikkuvat salissa värien mukaan: juoksevat (vihreä), kävelevät (keltainen), pysähtyvät (punainen)
- Arviointi
 - o pyydetään lapsilta esimerkiksi tunnetaulun (liite A) (tunnetaulu = esimerkiksi neljä eri tunne kasvokuvaa: iloinen, surullinen, vihainen, pohdiskeleva, jotka ovat liimattu kartongille) avulla kertoamaan, mitä he pitivät tuokiosta.

Lähteet:

Liikenneturva 2010. Liikennekasvatus. Liikenneturvallisuusteemat päivähoitos-
sa. Viitattu 18.8.2010.

http://www.liikenneturva.fi/multimagazine/web/paivahoidon_liikenne_turvallisuusteemat/sahkoinen_materiaali.php

Tutustumisleikkejä. Viitattu 2.9.2010.

www.vesaiset.fi/HTML/tutustumisleikkejä.pdf

2. KÄDENTYÖT JA TAIKATAIKINA

Tavoitteet:

- lapset saavat itse tehdä omannäköisensä liikennevälineen taikataikinasta (avartaa 4- 5- vuotiaan näkemystä liikenteestä)
- liikenneteeman käsittelemistä ja avaamista musiikin avulla (liikennelaulut)
- lapset oppivat liikenteeseen liittyviä käsitteitä leikin avulla

Aika, paikka ja ryhmän koostumus:

- ohjauksen kesto on noin yksi tunti
- riittävän tilava paikka
- soveltuu pienryhmätoimintaan

Etukäteisvalmistelut:

- liikennelaulu cd- levyn etsiminen ja laulujen valitseminen sekä cd- soitin (kirjastoista löytyy monia hyviä lasten cd-levyjä)
- taikataikinan tekeminen valmiiksi, kaulimet, veitset, muotteja sekä alustat
- liikennekuvien ja -merkkien etukäteen valitseminen
- KIM- leikkiin esineiden valitseminen
 - o esimerkiksi: pieni auto, teippirulla, noppa ym. (kaikkien esineiden ei tarvitse välttämättä olla liikenneaiheisia)

- lankakerän mukaan ottaminen

Toiminnan eteneminen:

- Tutustumisleikki: Lankakerä
 - o ryhmä menee tiiviiseen piiriin. Yksi ryhmäläisistä saa lankakerän. Hän sanoo: ” Hei olen Ville, kuka sinä olet?” ja heittää lankakerän eteenpäin. Lankakerän alkupää jää ensimmäiselle leikkijälle. Se jolle lankakerä heitetään vastaa ”Hei olen Anna” ja jatkaa edelleen heittämällä lankakerää piirissä sekä kysyy ”Kuka sinä olet?” Heittäjä pitää edelleen kiinni yhdestä osasta lankakerää. Näin jatketaan kunnes lankakerä on ollut kaikilla ja kaikki pitelevät siitä kiinni. Vyyhtiä lähdetään purkamaan käymällä nimikierros takaisin päin. Viimeinen heittää lankakerän sille, jolta sen sai ja sanoo ”Heitän lankakerän Heikille”. Jotta lankakerä saadaan koottua takaisin rullalle, pitää järjestyksen olla sama käännettynä.
- Alkuleikki
 - o keskustelua liikenteestä kuvien avulla ja KIM- leikkiä
- Taikataikina
 - o jokainen lapsi saa muovailta taikataikinasta oman mielensä mukaan jonkin liikenteeseen liittyvän esineen/asian tai liikennevälineen
- Loppuleikki
 - o liikkumista eri liikennelaulujen mukaan
- Arviointi
 - o pyydetään lapsilta esimerkiksi tunnetaulun avulla kertomaan, mitä he pitivät tuokiosta.

Lähteet:

Huopalainen, Minna; Saharinen, Lasse & Tarvainen Anna-Liisa 2007. Pidä peli-
varaa. Jalan ja pyörällä. Tampere: Liikenneturva.

Kaskinen, Anna-Mari 2010. Lastenmaa. Puuhut: taikataikina. Viitattu 2.9.2010
<http://www.lastenmaa.net/cgi-bin/linnea.pl?document=00010437>

Salo, Arja 1999. Tavataan liikenteessä: Lasten liikennelauluja. Espoo: Laulun
taika, liikenneturva.

Tutustumisleikkejä. Viitattu 2.9.2010.

www.vesaiset.fi/HTML/tutustumisleikkejä.pdf

3. MAALAAMINEN JA HEIJASTIMET

Tavoitteet:

- heijastimien käytön merkityksen oppiminen
- tukea lapsen oppimista kuvien avulla
- tukea ja rohkaista lasta käyttämään omaa luovuutta maalaamisessa

Aika, paikka ja ryhmän koostumus:

- ohjauksen kesto on noin yksi tunti
- riittävän tilava paikka
- soveltuu pienryhmätoimintaan

Etukäteisvalmistelut:

- Alkuleikkiin
 - o kuvia ja kirjoja heijastimista ja tilanteista, joissa ”kerrotaan” miksi heijastimet ovat tärkeitä (kirjastoista löytyy hyviä lastenkirjoja)
 - o erilaisia heijastimia
 - o taskulamppuja ja heijastimia
- Toiminta vaiheeseen
 - o maalaaminen:

- peitevärit/vesivärit, pensselit ja A3- paperit jokaiselle lapselle
- Heijastimien askarteluun
 - erivärisiä kartonkeja, kiiltävää hopeapaperia tai heijastintarraa, liimat, sakset, rei'itin, lankaa
 - askartelualustat
- Loppuleikkiin
 - jalankulkijan liikennevalojen tekeminen

Toiminnan eteneminen:

- Alkukeskustelu
 - keskustelua lasten kanssa kuvien ja kirjojen avulla heijastimien käytöstä ja lapsilta voi kysyä muun muassa:
 - Miksi heijastinta tulee käyttää?
 - Minkälainen heijastin on paras?
 - Mihin heijastin tulee sijoittaa, että autoilijat näkevät sen/ne?
- Alkuleikki
 - piilotetaan heijastin huoneeseen, joka on pimeänä ja etsitään se taskulampun avulla kahdessa eri ryhmässä
- Liikenne aiheen maalaaminen (4 lasta)
 - jokainen lapsi saa maalata peiteväreillä/vesiväreillä paperille jonkin asian tai esineen liikenteestä
- Heijastimien askarteleminen (4 lasta)
 - jokainen lapsi saa askarella itselleen heijastimen/heijastimia:
 - leikataan pala valitsemastaan kartongista
 - liimataan kiiltävästä hopeapaperista leikattu pala kartonkiin kiinni
 - halutessaan lapsi voi tehdä heijastimeen reiän ja sitoa langan heijastimeen kiinni, jolla sen voi ripustaa

Kun lapsi on saanut työnsä valmiiksi, vaihtaa hän ryhmää. Esimerkiksi, jos lapsi on saanut maalattua työnsä, pääsee hän askartelemaan heijastimen.

- loppuleikki

- esitetään jalankulkijan liikennevalot ja kerrataan kuinka tie tulee ylittää ja miten pitää katsoa ennen ylitystä.
- leikitään jalankulkijavalloilla liikennevaloleikkiä: lapset liikkuvat salissa niiden mukaan: punainen pysähdys ja vihreä kävelen/juosten, ennen kuin matkaa jatkaa muistamme katsoa molempiin suuntiin

Jos aika loppuu kesken, niin loppuleikin voi jättää pois ja siirtää sen seuraavalle kerralle esimerkiksi alkuleikiksi. Tärkeää on toteuttaa loppuarviointi.

- Arviointi

- pyydetään lapsia tunnetaulun avulla kertomaan, mitä he pitivät tuokiosta.

Lähteet:

Niiranen, Laura 2009. Kurvisen perheen liikennekirja. Helsinki: Liikenneturva.
Salo, Arja 1999. Tavataan liikenteessä: Lasten liikennelauluja. Espoo: Laulun taika, liikenneturva.

4. JALANKULKIJANA LIIKENTEESSÄ

Tavoitteet:

- heijastimien käytön merkityksen kertaaminen
- lapsen oman kehon mittasuhteiden hahmottaminen suhteessa liikenteeseen
- jalankulkijaliikennevalojen merkityksen ja niiden vaikutuksen oppiminen suhteessa jalankulkijaan

Aika, paikka ja ryhmän koostumus:

- ohjauksen kesto on noin yksi tunti
- riittävän tilava paikka
- soveltuu pienryhmätoimintaan

Etukäteisvalmistelut:

- Alkukeskusteluun
 - satu, jossa tarina heijastimien käytöstä
- Toimintaan
 - lapsen vartalon askarteluun paperirulla, saksia, vesivärit tai väriky-
nät, lasten edellisellä kerralla askartelemat heijastimet sekä teip-
piä tai sinitarraa heijastimien kiinnittämiseen
 - kopioida kaikille lapsille jalankulkijaliikennevalo- tehtävä (tehtävän
voi keksiä itse tai etsiä lastenkirjoista)
- Loppuleikkiin
 - jalankulkijaliikennevalot mukaan

Toiminnan eteneminen:

- Alkukeskustelu
 - muistellaan viime kerralla käytyä keskustelua ja tarinaa heijastimien
käytöstä
- Toiminta
 - lasten hahmojen piirtäminen suurelle paperille
 - lapsi makaa paperilla, aikuinen piirtää lapsen vartalon hä-
nen ääri viivoja myöten
 - lapset maalaavat oman hahmonsa joko pullo- tai peitevä-
reillä
 - jalankulkijaliikennevalo- tehtävä
 - lapsi leikkaa jalankulkijavalot: punainen "stop" ja vihreä
"saa mennä" irti paperista ja liimaavat ne kuvaan oikeisiin
kohtiin: 1. kuvassa lapsi ja isä odottavat suojatien edessä ja
2. kuvassa ne kävelevät tien yli

Odottaessa omaa vuoroa vartalon piirtämiseen, lapset tekevät ohjaajan avus-
tuksella jalankulkija liikennevalo- tehtävää.

- Loppuleikki
 - esitetään jalankulkijan liikennevalot ja kerrataan kuinka tie tulee ylit-
tää ja miten pitää katsoa ennen ylitystä.

- leikitään jalankulkijavalloilla liikennevaloleikkiä: lapset liikkuvat salissa niiden mukaan: punainen pysähdys ja vihreä kävelen/juosten, ennen kuin matkaa jatkaa muistamme katsoa molempiin suuntiin
- Arviointi
 - pyydetään lapsia tunnetaulun avulla kertomaan, mitä he pitivät tuokiosta.

Lähteet:

Niiranen, Laura 2009. Kurvisen perheen liikennekirja. Helsinki: Liikenneturva.
Salo, Arja 1999. Tavataan liikenteessä: Lasten liikennelauluja. Espoo: Laulun taika, liikenneturva.

5. POLIISIN VIERAILU

Vanhemman konstaapelin Kirsi Säckisen vierailu päiväkot Mariassa.

Tavoitteet:

- saada koko ryhmälle tietoa liikenteestä ja siellä liikkumisesta viranomaiselta

Aika, paikka ja ryhmän koostumus:

- ohjauksen kesto on noin yksi tunti
- tila päiväkodin omien järjestämismahdollisuuksien mukaan

Etukäteisvalmistelut:

- valmistella sali poliisin vierailua varten
 - o lasten istumapaikat
- poliisille etukäteen tietoa sähköpostitse lapsiryhmän koosta ja lasten kanssa käsitellyistä liikenneteemoista

Toiminnan eteneminen:

- Toiminta
 - o poliisi kertoo lapsille liikenteestä ja siellä liikkumisesta

- Loppuleikki/arviointi
 - o kysellään lapsilta, mitä ajatuksia poliisin vierailu herätti heissä ja mitä he oppivat

6. TURVALLINEN LIIKKUMINEN LIIKENTEESSÄ JA HEIJASTIMIEN KÄYTTÖ

Tavoitteet:

- tähän mennessä läpikäytyjen liikennesääntöjen kertaaminen
- saada käsitys heijastimien oikeaoppimisesta käytöstä sekä niiden kiinnityksestä
- jalankulkijan roolin hahmottaminen ja ymmärtäminen
- liikenteen vaaroista ja niiden välttämisestä keskustelu

Aika, paikka ja ryhmän koostumus:

- ohjauksen kesto on noin yksi tunti
- riittävän tilava paikka
- soveltuu pienryhmätoimintaan

Etukäteisvalmistelut:

- edellisen kerran askartelumateriaalien ottaminen esille
- lasten edellisellä kerralla maalaamien ”omakuvien” leikkaaminen irti
- tehtävien sekä jalankulkijakortin monistaminen
- valokuvien valitseminen ja tulostaminen jalankulkijakorttiin (liite B) sekä jalankulkijakortin valmiiksi tekeminen

- bingossa sekä loppuleikissä tarvittavien materiaalien valmiiksi asetteleminen

Toiminnan eteneminen

- Alkukeskustelu
 - o keskustellaan 5. ohjauskerrasta, jolloin poliisi vieraili kertomassa lapsille liikenteestä ja siellä liikkumisesta → lasten ajatuksia ja kysymyksiä, ohjaajien kommentteja
- Toiminta
 - o tehdään yhdessä lasten kanssa jalankulkijakoe
 - o jaetaan ryhmä niin, että edelliselle ohjauskerralle (4. kerta) osallistuneet lapset saavat kiinnittää heijastimet paikoilleen maalaamiinsa hahmoihin sekä pelaavat bingoa
 - o ne lapset, jotka eivät mahdollisesti ole ehtineet tekemään ”omakuva”, tulevat yksi kerrallaan piirtämään kuvansa. Odotellessa omaan vuoroaan muut lapset tekevät liikennevalotehtävän, jonka aikuinen neuvoo etukäteen lapsille tehtävän tekemisen ja tarvittaessa tehtävän aikana
- Loppuleikki:
 - o heijastimen piilotus: hämäänn huoneeseen piilotetaan heijastin, jonka lapset saavat etsiä vuorotellen taskulampun avulla.
- Arviointi
 - o pyydetään lapsia kertomaan, mitä he pitivät tuokiosta.

Lähteet:

Kopietz, Gerit; Sommer, Jörg & Kollars, Helmut 2000. Lasten liikennekirja. Helsinki: Otava.

Salo, Arja 1999. Tavataan liikenteessä: Lasten liikennelauluja. Espoo: Laulun taika, liikenneturva

7. LIIKENTEESSÄ LIIKKUMINEN

Tavoitteet:

- mennä konkreettisesti liikenteeseen liikkumaan jalankulkijana
- toteuttaa tuokiolla opittuja asioita käytännössä: kulkea liikenteessä sääntöjä noudattaen ja liikennemerkeistä sekä liikenteestä keskustellen
- turvallinen liikkuminen liikenteessä

Aika, paikka ja ryhmän koostumus:

- ohjauksen kesto on noin yksi tunti
- päiväkodin lähiympäristö
- pienryhmissä (4-7 lasta) sekä vähintään yksi aikuinen/pienryhmä

Etukäteisvalmistelut:

- käydä kävelemässä lähiympäristössä ja miettiä, miten lapset pääsisivät mahdollisimman monipuolisesti toteuttamaan käytännössä opittuja asioita
- valmista ”liikennepassit”: A5- paperin kokoiset passit, joissa on noin kolme kuvaa esimerkiksi jalankulkija- liikennemerkki, linja-auto ja jalankulkija- liikennevalot. Kuvan alla on ruutu, johon lapsi voi merkitä raksin kyseisen kuvan nähtyään.

Toiminnan eteneminen:

- Alkukeskustelu
 - o miksi lähdetään liikenteeseen
 - o miten liikenteessä liikutaan turvallisesti
 - o mitä puetaan päälle, kun lähdetään liikenteeseen liikkumaan, niin että on turvallista
- Toiminta
 - o lähdetään päiväkodin lähiympäristöön liikkumaan
 - o jokaiselle lapselle puetaan heijastinliivit päälle
 - o kaduilla kävellään liikennesääntöjen mukaisesti, lapsilta voi aina kysyä toimitaanko oikein
 - o käydään läpi matkalla nähtyjä liikennemerkkejä sekä liikennevälineitä: lapset saavat itselleen ”liikennepassit” (liite C), joihin he merkitsevät nähtyään ja tunnistettuaan passissa olevan liikenne-merkin tai -kuvan.
- Loppuleikki (päiväkodin pihalla)
 - o junahippa: Rajataan sen kokoinen alue, jossa pystyy hyvin liikkumaan, mutta ei liian suuri; täytyy olla mahdollisuus saada kaikki lapset kiinni. Valitaan joukosta yksi junan veturiksi. Veturi lähtee ottamaan muita lapsia kiinni. Kun veturi saa jonkun kiinni, tulee hänestä vaunu veturille. Näin veturi ja vaunu lähtevät yhdessä (jonossa) ottamaan muita kiinni. Kun he saavat taas jonkun kiinni juna kasvaa taas yhdelle vaunulla ja he lähtevät junana ottamaan kiinni lisää vaunuja. Juna kasvaa koko ajan ja hippa loppuu, kun juna on saanut kaikki vaunut (osallistujat) kiinni.
- Loppuarviointi
 - o kysytään lapsilta muun muassa:
 - Mikä oli mieleistä?
 - Mitä nähtiin?
 - Mitä havaintoja lapset tekivät liikenteestä?
 - Näkivätkö he jotain uutta?

8. LOPPUNÄYTTELY

Tavoitteet:

- tähän mennessä opittujen ja läpikäytyjen asioiden kokoaminen yhteen
- lasten mahdollisuus esitellä omia töitään ja kertoa omia kokemuksiaan liikennetuokioistamme
- koko päiväkodin mahdollisuus päästä osalliseksi liikennetuokioiden "tuoksista"

Aika, paikka ja ryhmän koostumus:

- ohjauksen kesto on noin yksi tunti, näyttely saa olla esillä niin kauan, kuin päiväkotit haluaa
- päiväkodin valitsema riittävän suuri tila

Etukäteisvalmistelut:

- lasten tekemien askartelujen asettaminen esille päiväkotiin
- lasten tehtävien ym. materiaalin, joka ei tule saliin esille, kokoaminen lasten omiin kansioihin (tehty alussa valmiiksi, johon kaikki ohjauksien tehtävät kerätään)

Toiminnan eteneminen

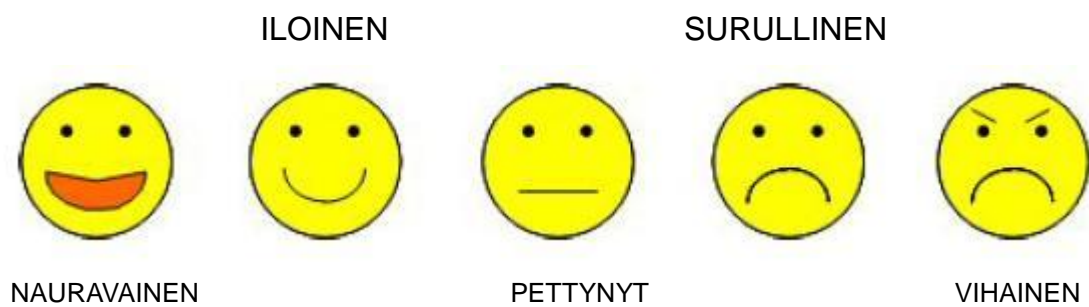
- Alkulukeminen
 - o luetaan Karhunpoika syyskävelyllä- satu lapsille, joka kertoo kuinka liikenteessä tulee liikkua varovasti
- Toiminta
 - o kerrotaan hieman näyttelystä ja annetaan lasten esitellä omia teoksiaan sekä kertoa niiden tekemisestä lapsille sekä aikuisille
- Keskustellaan lopuksi vielä niistä tunnelmista, joita näyttely sekä liikennetuokiot ovat lapsissa ja aikuisissa herättäneet
- Loppuarviointi
 - o pyydetään lapsia kertomaan, mitä he pitivät tuokiosta

Lähteet:

Trygg-Kaippinen, Jane 2008. Karhunpoika syyskävelyllä- satu. Viitattu 12.10.2010.

http://www.liikenneturva.fi/multimagazine/web/paivahoidon_liikenneturvallisuusteemat/sadut/index.php

LIITE A TUNNETAULU

LIITE B JALANKULKIJAKORTTI

Jalankulkijakortissa:

- lapsen nimi ja valokuva
- teksti, missä kerrotaan lapsen osallistuneen liikennekasvatustuokioihin
- päiväys, milloin jalankulkijakortti on suoritettu
- ohjaajan allekirjoitus
- kortin toiselle puolelle liikenneaiheinen kuva

LIIKENNEPASSI

NÄIN LIIKENTEESSÄ:

RAITIOVAUNU

KÄVELY-/PYÖRÄTIE

SUOJATIE

TEHTÄVÄ:

Laita rasti sen kuvan alle, jonka näit liikenteessä.

LIITE 2: Diplomi

DIPLOMI

ON OSALLISTUNUT LIIKENNE-
TUOKIOIHIN
SYKSYLLÄ 2010.

LIITE 3: Kirje vanhemmille

Hei kaikki vanhemmat!

Olemme kaksi sosionomi- opiskelijaa Diakonia- ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötämme päiväkotia Mariaan. Aiheenamme on liikennekasvatusta 4-5- vuotiaille lapsille luovia menetelmiä käyttäen. Käymme päiväkodissa kahdeksan kertaa nyt syksyn 2010 aikana ja tarkoituksenamme on dokumentoida projektin etenemistä. Pyydämme ystävällisesti teiltä lupaa saada valokuvata/videokuvata lastanne. Kuvat tulevat näkymään ainoastaan valmiissa opinnäytetyössämme ja ne eivät päädy julkisesti nähtäviksi.

Lastani saa valokuvata/videokuvata ____

Lastani ei saa valokuvata/videokuvata ____

Vanhemman allekirjoitus

Ystävällisin terveisin: Laura Mustonen & Elisa Pajari

LIITE 4: Lasten arviointilomake

1. Liikennetuokiot olivat mielestäni...

2. Opin uusia asioita siitä, miten liikenteessä liikutaan turvallisesti...

3. Pidin askarteluista, leikeistä ja peleistä...

4. Pelit ja askartelut tuntuivat minusta...

Sopivan vaikeilta/
helpoilta

Vähän liian
vaikeilta

Liian vaikeilta

LIITE 5: Työntekijöiden arviointilomake

13.10.2010

Kysely liikennetuokioiden toteutumista yhteistyössä päiväkotiryhmänne kanssa

1. Oliko liikennetuokioidemme sisältö ja aihepiiri mielestäsi sopiva toimintaan osallistuneiden lasten ikätasoon nähden?

2. Olivatko liikennetuokiot mielestäsi hyödyllisiä ja ajankohtaisia lapsiryhmän toimintaa ja tarpeita ajatellen?

3. Kuinka mielesi liikennetuokioiden käytännön toteutus onnistui? Sopivatko tuokiot päivä-/ viikkorytmiinne?

4. Kuinka liikennetuokioihin osallistuneet lapset itse kokivat toiminnan? Keskusteltiinko liikennetuokioista/ liikenteeseen liittyvistä teemoista myös muun lapsiryhmän kanssa?

5. Jäikö liikennetuokioista ”elämään” ideoita tai ajatuksia liikennekasvatuksen mahdollisesta jatkamisesta myöhemmin 4-5 -vuotiaiden lasten kanssa?

6. Antoivatko vanhemmat palautetta liikennetuokioista? Jos antoivat, niin millaista?

7. Muuta palautetta

Laura Mustonen ja Elisa Pajari
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Helsinki